Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана.
№ 217 (17940)
1988 оной сентябриин 20, вторник
Сэн 3 мүн.

КПСС-эй областной комитедэй XII пленум

ХҮН ЗОНИИЕ ЭДЕЭ ХООЛОЙ ЗҮЙЛНҮҮДЭЭР ЭЛБЭГЭЭР ХАНГАХА

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

С. Н. БАИРОВ, Мухар-Шэбэрэй районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада районой ажалшад ехэ амжалтануудые түйлаагүй һэн. Энэ хэрэгтэ байгаалиин уларил, эмхидхэлгүй байлга, ажал хэрэгтэ эзэн бусаар хандаха ябадал нүлөөлһэн байгаа. Үнгэрһэн арбан жэлэй туршада хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ 68 миллион түхэриг гаргашалагдаһан байбашье, энэ хугасаа соо хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн гансал 13 процентээр, орооһон —59, овощ—94, хартаабха 108 процентээр ургаһан байна.

Гэхэтэй хамта манай район хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжотой. Районой колхоз болон совхозууд, агропромышленна нэгэдэлэй предприятинууд экономико эрхилэлгын шэнэ онол аргануудые хэрэглэһэнэй ашаар дүнгүүдээ һайжаруулаа.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 4,5 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продукци гүрэндэ ехээр худалдагдаа. Бүхы ажахынууд үйлэдбэрилгынгөө эршые шангадхаа, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Заганский» колхозууд, тэрэшэлэн бүхы совхозууд продукци үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлжэ шадаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахад жэлдэ 3,3 миллион түхэриг олзо олдоһон байбал, байгша оной хахад жэлэй туршада 5 миллион түхэригэй олзо оруулагдаа. Суулгын совхоз, «Искра» колхоз, һү һаалиин 23 фермэ, таряа ургуулдаг 68 звено болон бригада, шахан таргалуулгын 39 гүүртэ экономическа шэнэ гуримда гүйсэд оруулагдаа. Тиигэжэ эдэ ажахынууд өөһэдыгөө мүнгэ зөөреэр хангаха аргатай болоо. Жэшээлхэдэ, «Искра» колхозой «Юбилейная» гэжэ һү һаалиин фермын коллектив шэнэ гуримаар ажаллажа, үнеэн бүриингөө һү һаалиие 46,3 процентээр дээшэлүүлжэ, нэгэ центнер һү үйлэдбэрилгэдэ 15,8 процент бага мүнгэ зөөри гаргашалдаг болоо.

Район байгша ондо үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һааха, тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо һү һаалинь 3500 килограммда хүргэгдэхөөр хараалагдана.

Районой зарим ажахынуудта гэр бүлын, арендно подряд эмхидхэгдэнэ, кооперативууд бии болгогдоно.

Суулгын, «Забайкалец», «Эрдэм» совхозуудта, «Родина», «Заганский» колхозуудта энэ хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдажа байнхай. Жэшээлхэдэ, Суулгын совхозой хүдэлмэришэн В. Н. Константинов 585 тугал даажа абаад, 116 гектар тарялан, 100 гектар сабшалан дээрэһээ тэжээл бэлэдхэхэ уялга абаа. Тиихэдэ Какалиев, Банзарова гэгшэд 100—100 толгой үнеэдые арендно подрядай аргаар харууһалха, һү һааха уялга абаба. Иимэрхүү жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, район дотор үшөөл олдохо байха.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань улам дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табинхайбди. 1990 ондо һү үйлэдбэрилгэ 32 процентээр, мяха — 11,8, нооһон — 8,6, хартаабха—12,4, овощ 6 процентээр дээшэлүүлхээр хараалнабди. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула үүлтэрэй ба селекционно хүдэлмэри саашадань һайжаруулха, үйлэдбэрилһэн продукцияа буйлуулха, зөөхэ, хадагалха хэрэгые гуримшуулха ёһотойбди.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл олон ааб даа. Социальна хүгжэлтын асуудалнуудые урагшатайгаар шиидхэхэ, хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ, хүн зонһоо хүдөө ажахын продукци ехээр худалдажа абаха гэхэ мэтэ зорилгонуудые бэелүүлхэ ёһотойбди.

Н. А. РОЗАНОВ, Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ:

— Эдеэ хоолой эд бараа элбэг ехээр үйлэдбэрилжэ, хүн зониие хангалгые шиидхэлгэ профсоюзуудай гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Эдеэ хоолой нөөсэнүүдые арьбадхаха, гээлтэ хоролтыень бага болгохо талаар хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ профсоюзууд эли бодо дүнгүүдые түйлаха зэргэтэй. Энэ талаар урлан нарижуулгын дурадхалнуудые, эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгые хурдадхаха шухала. Жэшээлхэдэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай эрдэмтэд түсэбһөө гадуур абтаһан субпродуктнуудһаа мяханай продукци үйлэдбэрилхэ техническэ проект зохёогоо һэн. Энэ продукци ВДНХ-гай дипломоор шагнагдаа бэлэй. 20 жэлэй саана зохёогдоһон энэ проект мяханай комбинадта һаял ашаглагдажа эхилээ. Тиигэжэ хэдэн арбаад тонно сэнтэй продукци хүн зондо худалдагдангүй үлэшоо бшуу.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, хүдөөгэй ажалшадай элүүр энхые сахилга болоно. Һүүлэй 2,5 жэлэй туршада энэ һалбарида үбшэлхэ ушарнууд 7 процентээр ехэ болоо. Мүнөө гурбадахи фермэ бүхэндэ санитарно-ажаһуудалай таһаг түхеэрэгдээгүй, һаалишадай хүдэлмэри хоёр халаанай гуримаар эмхидхэһэн нэгэшье фермэ үгы байна. Эдэ бүгэдэнһөө боложо, агропромдо 3 мянган хүн үдэр бүри ажалдаа гаранагүй. Профсоюзуудай соведэй пленум дээрэ һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишан С. П. Степанова иигэжэ хэлээ һэн: «Анхан 5 мянган литр һү һаагша һэмди. Мүнөө арай гэжэ 4 мянган литртэ хүргэнэбди. 30 жэлэй туршада эндэ хүдэлхэдэмни, 19 директор һэлгэгдээ. Теэд һаалишадай ажал хүнгэдхэгдөөгүй, урданайхил шэгтээ үлэнхэй». Иимэ эрхэ байдалда ехэ һүнэй һаагдахагүй байһаниинь эли бшуу. Хүнэй элүүр энхэдэ аюултай эрхэ байдалда 450 цех хүдэлнэ. Мяханай комбинат ондоо тээһээ хүнүүдые хабаадуулангүй хүдэлжэ шадахаяа болинхой. 18 наһаяа гүйсөөгүй 409 хүбүүд, басагад комбинадай цехүүдтэ июль—сентябрь соо хүдэлөө. Тэдэнэрэй 98-ниинь мал үүсэлдэг цехтэ ажаллаһан байха юм. Комбинадай хүтэлбэрилэгшэд тэдэниие энэ цехтэ хүдэлгэхэ эрхэгүй байгаа.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюуртэ).

Партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляковой пленум дээрэ хэлэһэн элидхэл манай газетын сентябриин 18-най номерто толилогдоо.

АЛТАН ТАРЯАГАА ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР ХУРЯАЖА, ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ХАДАГАЛАЯ!

ҮГЛӨӨНЭЙ ШҮҮДЭРЭЭР...

— Яагаа эртэлжэ ерэбэт? Бригадын механизаторнууд ажалаа үшөө хүсэд эхилээдүй байнал. Хэзээ хадахабта гэжэ һурана гүт даа? Үдэ багһаа захалха зон аабзабди. Шүүдэрэй хатаһан хойнонь эхилхэбди, — гэжэ «Дружба» колхозой нэгэдэхи отделениин тракторно-тарян ажалай 1-дэхи бригадын бригадир К. Г. Батурин тодорхойлжо үгэбэ.

Тэрэнэй даадаг бригада ажахы соогоо эгээл томо коллектив болоно. Эдэнэрэй тарялангыиньшье бэе бэеһээ айхабтар таруу, холо юм. Тарбагатайн районой эрхэ байдалда 3900 гектарта орооһото ургамалнуудые, 100 гектарта хартаабха тарижа ургуулха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэл даа. Бригадын ехэнхи талмайнь хэдын ташалангаар оршодог.

Тэдэнэр байгша ондо 900 гектарай шэниисэ, 540 гектар дээрэхи обёос, 370 гектарай хара таряа сохижо абаха түсэбтэй юм. Тэрээнһээ гадуур 500 гектар дээрэ таригдаһан орооһоной холисо силос, сенаж даралгада, витаминтай ногооной гурил гаргалгада сабшагдажа эльгээгдэнэ. 800 гектар пээр бэлдэгдэнхэй.

Эндэ мүнөө 32 механизатор намарай халуун ажалда хабаадалсажа ябана. Эдэнэрэй арбан найманиинь орооһоной комбайнда, зурганиинь силос даралгада, бэшэниинь хартаабха хуряалгада хүдэлнэ.

— Манай бригада урдахи неделиһээ орооһото ургамалнуудаа сабшажа, баал болгожо захалба. Жэрэмэй хүүргэ шадархи тарялан дээрэ А. П. Безызвестных залуу механизатор М. Поломошнов хоёр үглөөнэй гараад, шэниисэ сабшажа ябана. Һаянай хадажа эхилбэбди. Орооһоной дүрбэн комбайн эндэ табигданхай. Тэндэ коммунист М. П. Будников, В. Ф. Ефимов, Н. М. Надеин, К. И. Алексеев гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Жэшээлхэдэ, Василий Ефимов мүнөө 1517 центнер, Михаил Будников—1135, Константин Алексеев — 1035 центнер орооһо сохёод ябана. Эдэнэр мүнөө Атихинын 165 гектар шэниисэ хуряана. Бидэ тэндэһээ 1900 центнер ургаса хуряахабди гэхэ гү, али гектарай дунда зэргээр 11,4 центнер шэниисэ суглуулжа абахабди. Юрэдөөл, мүнөө жэлдэ ургаса муу байна. Бидэ бригадаараа гектар бүриһөө 11 центнер ургаса хуряаха түсэб хараалanхайбди, — гэжэ бригадир хэжэ ябаһан ажал тухайгаа хөөрэнэ.

Эдэнэр һүүлэй мэдээгээр 200 гаран гектарай ургаса баал болгон сабшаба. 150 гектарай шэниисэ хадагдан хуряагдаба. Даб дээрэ 6400 центнер орооһо тарян тоог дээрэ эльгээгдээд байна. Тэрээнһээ гадуур бригадын гэшүүд «хоёрдохи хилээмэн» болохо хартаабхаяа суглуулжа эхилэнхэй. Мүнөө тэдэнэр 30 гаран гектарай ургаса хуряажа, 2700 центнер хартаабха суглуулжа абаба. Эндэ хартаабха хуряадаг 3 комбайн хүдэлгэгдэнэ.

Сагай уларилай хэды тогтууригүй байгаашье һаань, тус бригадын гэшүүд энэ жэлдэ бүхыдөө 16,8 мянган центнер орооһо таряа, тэрэ тоодо 11800 центнер шэниисэ, 2250 центнер хара таряа, 2750 центнер обёос хуряажа абахаар хараална. Тэрээнһээ гадуур 9000 центнер хартаабха суглуулха гэхэ гү, али гектар бүриһөө 90 центнерһээ доошо бэшэ ургаса хуряаха түсэбтэй. Эндэ ургаса хуряаха хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ ургэдэнэ.

Д. ДОНДОКОВ.

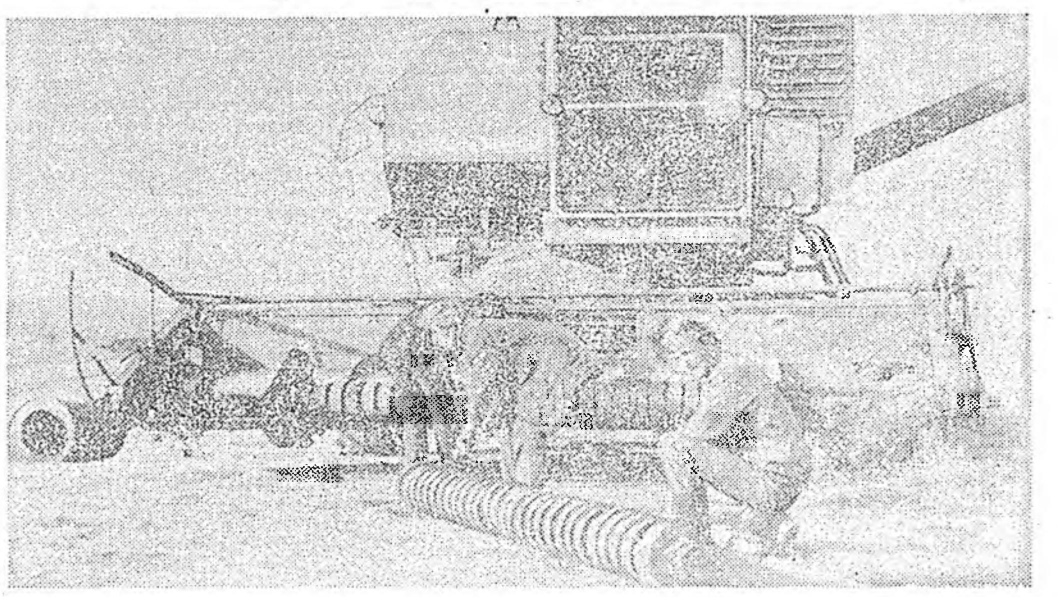

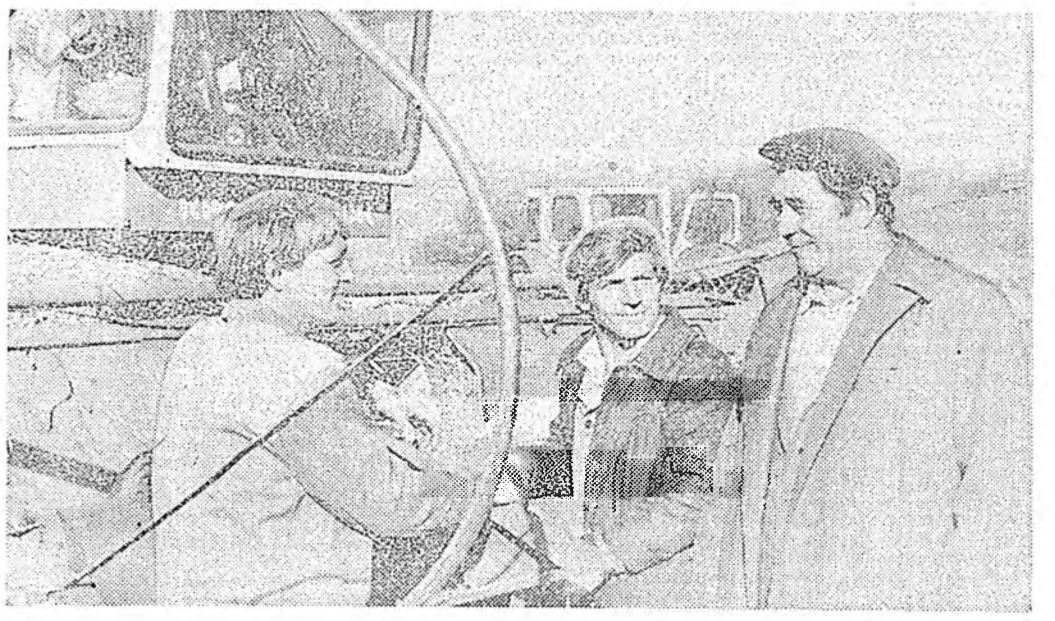

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [баруун гарһаа] тракторна бригадын бригадир К. Г. Батурин комбайнернууд В. Ф. Ефимов И. Н. Черных хоёртой хөөрэлдэжэ байна; орооһоной комбайн ээлжээтэ халаанда бэлдэгдэнэ.
В. ГАРМАЕВАЙ фото.
Тарбагатайн район.

ААЛАНАЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

Хэдэн үдэрэй турша соо таһалгаряагүй ороһон бороогой удаа гэнтэ сэлмэһэн тэнгэриин үндэрһөө намарай наран үлэ мэдэг монсойно.

— Үглөөдэртөө иимэ сэлмэг, дулаан байгаа һаань, уржадэр баалнууд болгожо унагааһан тарянайнгаа хатахада, тэрээнээ эхилхэмнай бэшэ гү! — гэжэ Хориин совхозой парткомой секретарь А. Л. Аструхаев шиидэнгеэр хэлээд, нарһан тужын заха хүрэтэр нэмжыһэн үргэн тарялангай хоорондуур зурыһан харгыгаар авто-хүлэгөө табилуулба.

— Уржадэртөө тэрэ «Огородой поли» гэжэ тарялангай обёос хадажа абаа гүт? Эдеэшэһэн байгаа бээз даа? Гектар бүриһөөнь хэды шэнээн ургаса хуряагдабаб? — гэжэ Алексей Лазаревичһаа машинын хүнхинөөн дундуур асууба.

— Тэндэхи дүшэн гектар газарһаа гектар бүриһөөнь 30 шахуу центнер ургаса хуряагдаа. Газарынь нойтон байжа, комбайнуудһай шабарта һуужа, бага зэргэ һаатахаяа һанаабди. Нэгэ зарим газартань гэнжэтэй трактораар комбайнуудаа татуулха ушаршье дайралдаа, — гэжэ парткомой секретарь харюусаба.

Тохойтон ошоһон харгы бидэниие нэбтар добо дээрэ гаргаба. Урдамнай эдеэшэһэн таряае баалнууд болгон унагаажа байһан табан комбайн харагдаба. Эндэ механизаторнуудаар Александр Намсараев, Согто Будаев, Баир Будаев, Балдан Гуруев, Александр Болутов гэгшэд ажаллажа ябана.

Хориин совхозой Ааландахи тарялангай талмайнуудые арендно подрядай гуримаар ажалладаг коммунист Александр Намсараевай звено даажа абанхай. Тус звеногой бүридэлдэ 10 хүн ороно. Тэдэнэй юһэниинь механизаторнууд, нэгэниинь орооһо тарянай тоогые даагшаар хүдэлдэг хүн. Эдэ нүхэдтэ дүн хамтадаа хоёр мянга гаран гектар тарялангай талмай үгтэнхэй. Тэрэнэйнь 989 гектарта орооһото ургамалнууд таригдаһан байна. Эдэ талмайнууд дээрэһээ 12100 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абаха гэһэн хэлсээ ажахытаяа баталһан юм. Һайнаар ургаһан тарягень харахадаа, звеногой гэшүүд абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжотой юм байна гэжэ ойлгоо һэмди.

— Манай тарялангай 300 гектартань шэниисэ, 250-дань хара тарян, бэшэн дээрэнь обёос таригданхай. Хэлсээтэ уялгынгаа ёһоор орооһото ургамалнуудайнгаа гектар бүриһөө 12,5 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряажа абаха ёһотойбди. Энэ жэлэй сагай уларилай хэды хүндэ хүшэр байгаашье һаань, алтан тарямнай һайнаар ургаа. Гектар бүриһөөнь 16 центнерһээ бага бэшэ орооһо тарян хуряагдан абтаха хэбэртэй, — гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ коммунист Александр Намсараевич Намсараев урма баяртайгаар хөөрэнэ.

Арендно подрядай онол аргаар хүдэлдэг энэ коллективэй гэшүүд түхэреэн жэлэй хугасаа соо эдэбхитэйгээр ажаллаа. Нёдондо зундаа паарнуудаа һайнаар ашаглаа, хахалаа бэлэй. Хабартаа тэрээн дээрэ хараалагдаһан болзор соонь һайн шанартай үрэһэ хүрэнгөөр тарилга үнгэргөө. Зунай һаранудай туршада тэдэнэйнгээ хойноһоо һайнаар харууһалаа. Мүнөө тарян далайнь эдеэшээд, алтан шаргал залаагаа даажа ядан, һүлэханшье һэбшээнэй хүдэлхэдэ, долгилон байна.

Хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар ажалаа эмхидхэн ябуулжа байһан А. Намсараевай звеногой гэшүүд ургуулһан тарянай бүхы ургасыень гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ.

Ааланай полевой станай дэргэдэхи орооһоной тоогой бүхы талмайнуудые зунай халуун хаһын үедэ звеногой гэшүүд өөһэдынгөө хүсөөр сэбэрлээ бэлэй. Мүн оньһон техникыень таһалгаряагүй хүдэлгэхөөр тодхоһон байха юм.

Шэнэ ургаса эндэ асарагдажа, саг соо сэбэрлэгдэхэ, хатаагдаха аргатай. Тоог дээрэхи хамаг хүдэлмэринүүд хоёр халаанай туршада эмхидхэгдэн ябуулагдана. Үдэрэйнь халаанда нютагай гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, харин үдэшэндөө, һүниндөө Улаан-Үдын медицинскэ училищиин студент басагад ажаллана.

Таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан комбайнернууд болон ашаанай автомашинануудай жолоошодой дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй дүнгүүдые эндэхи партийна бүлэгэй гэшүүд комбайнер Д. Дымбуев, тарянай тоогые даагша Л. Будажапова, звеное хүтэлбэрилэгшэ А. Намсараев, комсомолой гэшүүн комбайнер Баир Будаев гэгшэд халаанай һүүлээр согсолон гаргана. Үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргажа, олоной анхаралда табина.

Хориин совхозой Ааланай алтан тарянай ургаса хуряагдан дээрэ хүлгөөтэй даа...

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.
Хориин район.

КПСС-эй областной комитедэй XII пленум

ХҮН ЗОНИИЕ ЭДЕЭ ХООЛОЙ ЗҮЙЛНҮҮДЭЭР ЭЛБЭГЭЭР ХАНГА

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

[Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта].

Саад, огород хүгжөөлгэдэ профсоюзууд нилээд ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Энэмнай эдеэ хоолой нөөсэ баяжуулха нэгэ арга болоно. Мүн хүн зон сүлөө сагаа аша туһатайгаар үнгэргэнэ. Энэ талаар олон тоото тогтоолнуудай баталан абтабашье, үрэгшөө бүтэмжэтэй алхам хэгдээгүй байһаар. Үшөө 500 гектар газар таһалжа үгэхэ хэрэгтэй. Саад ургуулха газар абаха ээлжээндэ 500 хүн 1985 онһоо хойшо байна. Эдэ хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэ хүсэд дүүрэнээр хангагдаха ёһотой.

Хүн зоной үхэр мал тэжээхэ талаар дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Профкомууд энэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнагүй. Холимол тэжээл хаа хаанагүй илангаяа олоор дуталдана. Буркоопсоюз, ОРС-нууд холимол тэжээл худалдалгые һайнаар эмхидхэнэгүй. Нииитын хиналтын һуладаһанһаа иимэ юумэн болоно.

Фонднуудые хубаарилгада профсоюзай органуудые хабаадуулха хэрэгтэй. Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор, худалдаа наймаанай министр Скрябиков, Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ Худугуев энээниие зүбөөр ойлгожо, бидэнэрэй һануулгагүйгөөр фонднуудые хубаарилгада профсоюзуудые хабаадуулха бээз. Фонднуудые хубаарилгын нормативуудые шэнээр хаража үзэхэ шухала. Тиигэжэ үхэрэй, хониной, гахайн, мяха, колбасагай зүйлнүүдые хүн бүхэндэ хүртэхөөр норматив нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй. Мүн лэ иимэ гуримаар хоморой бусад эд бараа худалдаха ёһотойбди.

Эдеэ хоолой программа бэелүүлгые хурдадхаха хэрэгтэ бүхы хүнүүдые хабаадуулхаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри профсоюзай эмхинүүд ябуулна.

А. С. АРЖАНОВИЧ, КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь:

— Мүнөө пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абахынгаа урда тээ үнгэрһэн жэлнүүдтэ иимэрхүү асуудалаар абтаһан тогтоолнуудаа гүйсэд дүүргэдэг болоёл гэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, нэгэл асуудалаар оло дахин сугларжа хөөрэлдэхэмнай хашартай болоно бэшэ гү? Энээниие нэгэ жэшээ дээрэ харуулһуу. Манда Холбоолжоной уурхайда худалдаа наймаанай түб бариха тухай партиин обкомой бюрогой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол 1981 ондо баталагдажа, 1981—1982 онуудта тэрэниие ашаглалгада тушааха гэжэ хараалагдаһан байгаа. Тус барилгые Главбурятстрой бүтээхэ ёһотой һэн. Гэбэшье тэрэнэй һуури табигдаагүй. Хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно 1986 оной январь һарада «Худалдаа наймаанай болон нииитын эдеэ хоолой материально-техническэ үндэһэ һуури хүгжөөхэ тухай» шэнэ тогтоол партиин обкомой бюро болон республикын Министрнүүдэй Совет баталаа бэлэй. Уурхайн худалдаа наймаанай түбэй барилгые 1987—1989 онуудта дүүргэхэ гэһэн шэнэ болзор хараалагдаа һэн. Мүнөө юун хэгдээб? Ядахын сагта һууриншье табигдаагүй байһаар.

Районодомнай эдеэ хоол элбэгжүүлхэ талаар зарим тэды хубилалтанууд үзэгдэжэ эхилээ. Илангаяа кооперативна наймаан һайнаар ябуулагдана. Урда тээ районой һуурин тосхонуудта хилээмэн гансал Гусиноозерскһоо абаашагдадаг һэн. Мүнөө районойнгоо табан һууринда дүн хамта 12 тонно хилээмэнэй зүйлнүүдые гаргаха шадалтай заводууд баригданхай. Колбасагай цех, 210 тонно эдеэ хоол багтааха хоёр холодильник, магазинууд болон столовонууд ашаглагдажа байна. Эдэ булта һүүлэй жэлнүүдтэ баригдаа. Мүнөө кооператорнууд город соо барилганууд хэжэ эхилжэ байна.

Гэбэшье гүрэнэй худалдаа наймаан тухай һайн үгэнүүдые олохонь бэрхэтэй. Жэшээлхэдэ, хүдэлмэришэдые хангалгын таһагта нэгэ мянга гаран хүдэлмэришэд ажаллана, үйлэдбэриинь үндэһэ һуури хүсэ шадалгүй, түүхэй эд бэлэдхэхэ ба бүйлүүлхэ гурим байхагүй. Энэ ехэ эмхидэ оройдоол 50 коммунист хүдэлнэ. Эндэ ганса манай зэмэ бэшэ, мүн тэдэнэй өөһэдынгөө зургаанайнгаа тала ехээр харадагһаань болоно бэшэ гү?

Тиихэдэ районмнай эдеэ хоолой талаар һайн түсэбгүйгөөр хангагдана. Жэшээлхэдэ, Гусиноозерск хотодо эд бараанай эрьесын юрэнхы түсэбэй 27 процентнь архиин зүйлнүүдые наймаалалгада үгтэнэ. Харин республикадамнай энэ тоо оройдоол 13 процент болоно бшуу. Тобшолон хэлэхэдэ, республикын Худалдаа наймаанай министерство урид туйлагдаһан хэмжээнһээ үндэһэлэн түсэбөө табихадаа, даабари дээшэлүүлээд лэ, хангалгын хэмжээе тэрэ зандань орхижорхино. Энэшье талаар жэшээлбэлнай, байгша ондо эдеэ хоолой зүйлнүүдэй фонд 2, промышленна эд бараанай фонд 1 процент дээшэлүүлэгдээ. Харин манай городто ажаһуугшадай тоо жэл бүри аяар зургаан процентээр дээшэлнэ гэжэ хараадаа абанагүй. Ерэхэ жэлдэ хангагдаха түсэбүүд баһал хуушанайхяараа табигданхай.

Юрэдөө, һанаата болохо, зарим ушарта ойлгохогүй зүйлнүүд яһала олон болонхой. Худалдаа наймаанай түб тухай дээрэ хэлээ һэм. Гусиноозёрскдо һүнэй завод, томо холодильнигууд хэзээ баригдаха гээшэб? Арга боломжонуудаа һайнаар үзөө һаа, нютаг дээрэ овощ, загаһа болон мяха бүйлүүлжэ болохо һэн. Мүнөө хилээмэнэй асуудалай шиидхэлгын жэшээ дээрэ хаража үзэбэлнай, энэшье арга удаан олдохогүй хаш.

П. А. ЧУКРЕЕВ, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь:

— Эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ хүдэлмэреэ хэдэн шэглэлээр ябуулха ёһотойбди. Онсолбол, хүдөөгэйхидтэ шеф ёһоной туһаламжа үзүүлхэ, өөһэдын хамһабариин ажахынуудые байгуулха, бэлэдхэлэй, худалдаа наймаанай, болбосоруулан бүйлүүлдэг предприятинуудай материальна баазэ һайжаруулха, саад, огород ургуулгые үргэдхэхэ гээд нэрлэмээр. Мүнөөдэр хэлсэгдэжэ байһан хэмжээнүүд дотор эдэ бүгэдэ бодотоор баримталагдаба, энэ талаар хотын коллективүүдэй урда табигдаһан зорилгонууд тодорхойлогдобо.

Ажахын тоосоондо орологотой, Гүрэнэй предприяти тухай Хуулитай зохилдуулан, хото, хүдөөгэйхидэй харилсаае наринжуулан һайжаруулха хэрэгтэй. Һүүлэй үедэ зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хотын түлөөлэгшэдтэ гомдолоо мэдүүлнэ. Ажахы шэнээр эрхилэлгые хараадаа абаха ёһотойл даа. Гэбэшье, саашадаа хүнгэн мүрөөр арсахала урдаа бараад байнгүй, шеф ёһоной хүдэлмэрээ хүгжөөхэ ёһотойбди.

Улаан-Үдын предприятинууд мүнөө республикын 89 ажахыда шеф ёһоной туһаламжа үзүүлнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада энэ хүдэлмэриин хэмжээн 30 миллион түхэригтэ хүргэгдөө һэн. Энэ табан жэлдэ хүдэлмэринүүдэй хэмжээн жэл бүри 19 процентээр дээшэлнэ. Халагалалтайнь гэхэдэ, предприятинууд барилга-хабсаралгын хүдэлмэринүүдые өөһэдтөө, ажахын аргаар багаар хэнэ.

Гадна, 1000-һаа 1500 хүрэтэр хүн ургаса хуряалгада жэл бүри эльгээгдэнэ. 800 гектар талмайда овощ, 600 гектарта хартаабха тарижа хуряана, 13 мянган тонно үбһэн бэлэдхэгдэнэ. Гэбэшье, эдэ хүдэлмэринүүд түсэбэй ёһоор ябуулагдаха ёһотой. Министрнүүдэй Совет энэ талаар дурадхалнуудыемнай хаража үзөөд, дэмжээ һэн. Республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбтэ «Шефскэ хүдэлмэри» гэһэн хэһэг оруулагдаха ёһотой. Иимэл ушарта һайн дүнгүүд туйлагдаха.

Республика дотор бага тосхон, һууринуудые һэргээхээр ехэ хүдэлмэри эхилээ. Хотын предприятинуудые хабаадуулаа һаа, һайн һэн.

Хотын хүн зониие эртын овощоор, хартаабхаар хангалгые һайжаруулха тухай хэдэн үгэ. Сентябрь болотор Улаан-Үдын магазинуудта хартаабха үгы байгаа. Горкоопторг 1 килограммыень 50 мүнгөөр худалдаа һэн бээз. Харин август һарада колхозууд, совхозууд 2500 тонно эртын хартаабха худалдаха ёһотой һэн. Илангаяа Улаан-Үдэдэ дүтэ Тарбагатайн, Загарайн районууд уялгануудаа мартаһан мэтэ, ойлгоошогүй хэбэр үзүүлнэ.

«Үнэгэтэйн» нэгэдэл, удаань «Үдэ» фирмэ байгуулга хадаа үе сагай эрилтэдэ харюусана. Теэд эндэ өөрын дутагдалнууд бии. Нёдондо Үнэгэтэйн совхозой овощ хадагалдаг складуудта хотынхид 2870 тонно капуста, 1300 тонно морхооб хуряажа хадагалаа һэн. Тэрэнь шэнэ байгуулагдаһан нэгэдэлдэ дамжуулагдаад, гүрэнэй сэнһээ 5 дахин үнэтэйгөөр худалдагдаа. Фондово продукцида заримдаа хэлсээнэй сэнгүүдые тогтоохо ушарнууд бии байгаа. Иимэ юумые ойлгоһон хүн зон буруушаагаа, зэбүүрхэлээ мэдүүлээ. Сэнгүүдэй талаар политика хазагайруулагдана, энээн тухай гансашье нүхэр Пруидзеһээ бэшэ, мүн агропромой хүтэлбэрилэгшэдһээ нэн түрүүн нухэр Разгусһаа шангаар асууха хэрэгтэй гээд һанагдана.

Ажахын тоосооной хэрэгүүдээр дашуурха зуураа, хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха гэһэн гол зорилгоёо мартанабди. Энэ талаар коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ шухала. КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагайхид харюусалгаа гүйсэд мэдэрхэ ёһотой.

Л. В. КОРНАКОВА, Прибайкалнин районой «Зырянский» совхозой һаалишан:

— Городой хүн зониие эдеэ хоолой продуктнуудаар хангаха гэшэ бидэнэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, уялга гэжэ һайн мэдэнэбди. Хараалагдаһан түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхын түлөө бидэ бүхы юумэ хэхые оролдоно гээшэбди. Гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэнэбди. Манай һү һаалиин фермын коллектив бригадна подрядай гуримаар ажалладаг. Энэ шэнэ аргада ороһоор ажалнай нилээд урагшатай болоо. Нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500—2700 килограмм һү һаагаа һэмди. Энэ жэлдэ 3000 килограммда хүргэхэ хүсэлтэйбди. Юрэдөөл, жэл бүри һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ, энэ зүйлөөр городойхидые һайнаар хангахые оролдонобди.

Теэд городойхид бидэндэ юу үгэнэ гээшэб? Хүдөөгэй ажалшадта олон юумэн дуталдана. Һургуулидамнай багшанар хэрэгтэй. Мүнөө физикэ, хими зааха багшагүй. Студентнүүд ошонхой, практика гаража байна. Иимэ байдалда манай үхибүүдэй дүүрэн һургуулитай, мэдэсэтэй болохонь бэрхэтэй. Магазинда орогты — юуншьегүй: хубсаһан, эдеэ хоолой зүйл. Институт, училищи дүүргэһэн багшанарые хүдөөдэ заатагүй гурбан жэл соо хүдэлгэхэ гурим байгуулха байгаа.

Бидэ залуу мэргэжэлтэдэй тогтожо, нютагжажа хүдэлхын түлөө өөһэдынгөө зүгһөө бүхы юумэ хэхые оролдонобди. Мүнгэнһөө эхилээд, эдеэ хоолой зүйлшье үгэнэбди. Гэр байраар хангаха тон шухала. Теэд эндэ барилгын материал, илангаяа, цемент дуталдана. Мүнөө багшанарые штукатур хээгүй гэр соо оруулаабди.

Хоёрдохёор, манай хүдөө ажахын эрдэмтэд ехэ һулаар хүдэлнэ. Тэдэнэр нэгэл һү һаалиин фермэ — «Байгал» учхоз анхарал доро абаад лэ, эндэ ехэ һү һаалгахые оролдоно. Харин манайхидал адли фермэнүүдээр ябадаггүй. Эндэ хара эрээн үүлтэрэй үнеэнэй хоёрдохиёо түрэһэнэй һүүлээр 22 килограмм һү абанабди гэлсээ һэн. Энэмнай хэдэн мянгаад түхэригөөр худалдагдажа абтаһан үнеэн. Харин би өөрынгөө үнеэнһээ баһал иимэ һү абанаб. Эндэ үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэй.

Малшадай байшан бариха гэшэ һайн хэрэг. Манайшье тэндэ иимэ байшан баригдаа. Теэд эндэмнай дүрбэн хооһон ханаһаа бэшэ юуншьегүй. Би Госагропромдо энэ асуудалаар хэдэ дахин хандааб, теэд мүнөөшье үрэ гараагүй байһаар. Бидэ гэр бүлын подрядаар хүдэлхэ гээд туршаад үзөөбди. Теэд энэмнай ехэ хүндэ юумэн байна. Хаанаһаашье туһа абахын аргагүй. Энэ асуудалаар баһал ябуулга нилээд хээб. Юрэдөөл, дутуу дунданууд олон. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр манай коллектив хүнгэн машинаар шагнагдаа һэн. Теэд бидэ мүнөөшье болотор энэ машинаяа абаагүй байһаарбди. Арбан найман жэлэй туршада автобус тосхон руугаа оруулжа ядажа байнабди. Пилорама хэрэгтэй. Түгэсхэлдөө хэлэхэдэ, эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө бидэ бүхы хүсөөрөө оролдохобди.

Г. В. ПРУИДЗЕ, «Үдэ» гэһэн агрофирмын генеральна директор:

— Манай хүдэлмэри тухай хэлэгдэһэн шүүмжэлэл тон зүб. Энэмнай һая бии болгогдоһон юумэ гээшэ ааб даа. Тиимэһээ шүүмжэлэл хэхэдээ, энээниие баһа ойлгожо хэхэ хэрэгтэй гээд һананаб. Олон ушарта баримтагүй юумэн хэлэгдэнэ. Һүүлэй үедэ хэдэн олон эмхи зургаанай зон бидэниие шалгана гээшэб. Эндэ партиин горком, горгүйсэдком болон бусадшье комиссинууд ерэнэ. Энэ олон ушарта манда һаалта хэнэ.

Манай зарим продуктнуудые үнэтэй гэнэ. Теэд бидэ тэдэниие хүн зонһоо худалдажа абаад худалданабди. Гэбэшье дэлгүүр дээрэхи сэнһээ нилээд доогуур. Мүртөө ороходоо энэ хэрэг зүбтэнь оруулхабди. Тиихэдэ мүнөө баригдажа байһан нэгэдэхи баазада, «дээрэһээ» үгтэһэн заабариин ёһоор капуста хадагалагдаба. Харин энэмнай фрукт хадагалхаар баригдажа байгаа юм. Энэ ушарһаа боложо, тэрэнэй барилгын дүүргэлтэ һаатаба.

Хоёрдохёор, элдэб консерв хэдэг Үнэгэтэйн завод мүнөө байһан газартань һэльбэн шэнэлжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, тэрэ арал дээрэ мүнөө байдаг. Эндэ уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ хэжэшье болохогүй. Ондоо газарта шэнэ завод бариха хэрэгтэй. Тиихэдэ шэнэ мүнөө үеын оньһон техникээр хангаха шухала.

Манай агрофирмэ 2 һара хүдэлжэ байна. Дутуу дунданууд, хэгдэхэ хүдэлмэри олон. Тиимэһээ жэл хүдэлһэнэй һүүлээр гүйсэд сэгнэлтэ үгтэхэ ёһотой гэжэ һананаб. Мүнөө бидэ городой зониие морковь, свекло, капуста болон бусадшье огородой ургамалаар гүйсэд хангахабди.

А. Ю. НАМСАРАЕВА, Яруунын районой «Победа» колхозой һаалиин фермые даагша:

— Мүнөөдэрэй пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа энэ асуудал эгээл шухала гэжэ тоолонобди. Ушарынь хадаа хүдөө ажахын хүгжэлтэ тухай асуудал обкомой пленумууд дээрэ нэгэнтэ бэшэ хэлсэгдэһэн байха.

Байгша оной зун манай нютагта хэмһээ ехээр хура бороо орожо, нилээд бэрхэтэй байдал ушаруулаа. Зүгөөр манай нютагые, тэндэ ажалладаг хүнүүдые һайн мэдэдэг хүнүүд бидэнэй ямар эрхэ байдалда ажаллажа байһыемнай ойлгоно ёһотой. Хэрбээ эрхэ байдалаймнай һайн байгаа һаань, ажалнайшье нилээд урагшатай байха һэн. Манай ажахыда гурбан фермэ бии. Хоёрынь 60-дахи онуудай эхеэр баригдаһан аад, мүнөө үмхиржэ мууданхай. Һаалишадай ажал нилээд хүшэр хүндэ, малдаа силос, бурдууг болон бусад тэжээлыень өөһэдөө шэрэжэ, хубаарилнабди. Үнеэдэймнай байра соо хүйтэн, нойтон. Фермэдэмнай ажаллаһан үнинэй һаалишад энэ байдалда дадашанхай ажаллаһаар, мүнөө пенсидэ гаранхай. Тэдэнэй орондо басагадынь ажаллана. Байгша ондо врачнуудай үгэһэн справкаар гэхэ гү, али үбшэнэйнгөө шалтагаар гурбан залуу һаалишаднай фермэһээ гаража ошоо. Урдандаа районой түрүү фермэ гэгдэдэг коллективнай мүнөө гээгдэлдэ оронхой. Энэ фермэдэ залуушуул ерэжэ ажаллахаяа зүрхэсэнэгүй.

Байгша ондо баригдажа эхилһэн малай хоёр байра барилгын материалнуудай, цемент соргонуудай дуталдаһан дээрэһээ унжагайрна. Тиимэһээ республикын агропром энэ байраяа түргэн ашаглахадамнай туһа хүргэхэ аабза гээд хүлеэнэбди. Хэрбээ таанадай зүгһөө туһаламжын үзүүлэгдээ һаа, һүншье ехээр абтаха байна. Ажахыдамнай шиидхэгдэмээр ондоошье асуудалнууд бии. Жэшээлбэл, уһанай үерлэһэнһөө боложо, үбһэн нёдондонойхиһоо хоёр дахин багаар абтаа. Ороохото ургамалнуудаймнай тарилга мүнөө уһан соо, үбдэг тулама шабар соо байна. Энээниие хуряажа абаха гэшэ бэрхэтэй.

Манай ажахы хоёр районой хилэ дээрэ оршодог. Ган гасуур жэлдэ гандажа зобонобди. Харин хура бороотой жэлдэ уһанда абтажа тулгарданабди. Тиимэһээ газартаа мелиораци хэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулха саг тулаа.

Саашань, малшадай эрилтэ, хэрэглэмжэ хангалга тухай хэдэн үгэ хэлэһүү. Бидэ саахараар хүсэд хангагданагүйбди. Городто ажаһуугшад һарадаа хүн бүхэнэй 2 килограмм саахар абадаг гэлсэгшэ, теэд хүдөөгэйхиндэ, үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор ажалладаг бидэндэ нэгэ килограмм саахар үгэнэ. Энэ ямар ушарһааб, ойлгоногүйбди. Би зургаан үхибүүнэй эхэ гээшэб. Тиимэһээ гансашье саахар бэшэ, мүн һургуулиин үхибүүдэй үмдэхэ хубсаһан, гутал, үнгэржэ ерэхэдээ, юрын сэмбэ сабхи хомор байдаг. Үсэгэлдэр энэ пленумдэ ерэхынгээ урда тээ колхозойнгоо түб һууриндахи магазинда ороо һэм. Тэндэ хүнэй абахаар юумэн үгы. Хооһон. Городой магазинуудта эдеэ хоолой зүйлнүүд болон бусад товарнууд элбэг бэшэшье һаа, бии. Теэд хүдөөгэй магазинда байдалынь тулюур. Энээниие гуримшуулхаар болоо гэжэ һанагдана. Манай ажахы гүрэндэ һү тушааха гурбан жэлэйнгээ түсэбөө августын 10-да дүүргээ, Нооһо худалдаха даабаряа үлүүлээ. Мяха тушааха түсэбнай декабриин эхеэр дүүргэгдэхэ.

В. И. ТРОФИМОВ, КПСС-эй Тарбагатайн райкомой нэгэдэхи секретарь.

— Партиин XXVII съездын болон КПСС-эй ЦК-гай июниин (1987 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар районодомнай тодорхой хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээлбэл, табан жэлэй эхинһээ хойшо һү үйлэдбэрилгэ 34 процент, худалдалгань 39 процент, мяха үйлэдбэрилгэ 25 процент, орооһо тарян 30, хартаабха—24, овощ 20 процент дээшэлүүлэгдээ. Энэ үе соо үнеэн бүхэнэй һү шэмэ 41 процент гэхэ гү, али 503 килограммаар нэмээ.

1989 ондо 115 мянган тонно һү гүрэндэ худалдахаар хараалнабди. Энэмнай түсэбһөө 35 процентээр дээшэ болохо юм. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 килограмм һү һаахаар зорилго табинхайбди. Ниислэл хото — Улаан-Үдэ шадар оршодог тула манай район үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һаажа, мяха, орооһо тараа, хартаабха овощ бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо байһамнай мэдээжэ. Зүгөөр эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхын тула нииитынгээ һүрэг малда тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэдэг болохо ёһотойбди. Сабшалан, таряалангай ургаса эрид дээшэлүүлхын тула мелиораци хэхэ ажалаа үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Мүнөөдэрэй байдалаар районодомнай бүхыдөө 3441 гектар уһалагдадаг газар бии. Тэрэ тоодо 450 гектар хахалагдаһан газар ундалуулагдана. Энэмнай тон бага гээшэ. Ойрын жэлнүүдтэ уһанай ажахын шэнэ нэгэдэл районодомнай тодорхой туһаламжа үзүүлхэ болоно. Теэд мүнөө болотор үзүүлһэн туһаламжань үгы. «Авангард» колхоз гурбан жэлэй саада тээ Харитоново һууринай дэргэдэ олон жэлэй һайжаруулагдаһан бэлшээри барихаар захил хэһэн юм. Энэ ажахы барилгын проектно-сметнэ документтэй, гэбэшье уһанай ажахын министерство барилгын түсэбтэ оруулаагүй. Олон ажахынуудай газартаа мелиораци хэхээр тодорхой зорилго урдаа табинхай.

Районой ажахынуудта овощ ехээр үйлэдбэрилдэг болохын тула шэлээр хушагдаһан теплицэнүүдые олоор бариха хэрэгтэй юм. Илангаяа Николаевск посёлогто, Тарбагатай, Надеино һууринуудта теплицэ барихаар газар бии юм. Байгша ондо бэлэдхэлэй конторо 500 тонно овощ хадагалха складай барилга эхилээ. Мүнөө районой ажахынууд үрэһэнэй хартаабха хадагалха хранилищаар хүсэд хангагдаа.

1986 ондо районодомнай колбасагай зүйлнүүдые үйлэдбэрилжэ гаргаха модуль тодхогдоһон. Харин эндэ холодильник байхагүй. Мяха ехээр нөөсэлжэ хадагалха холодильниггүй байһан дээрэһээ зунай сагта тус цехтэ мяха нөөсэлхөөр бэлэдхэл хээгүйбди. Эндэ зуугаад тонны холодильник хэрэгтэй. Райпогой баазын дэргэдэхи 100 тонны холодильник эрилтыень ханганагүй. Олон зүйлэй продуктнуудые бүйлүүлан гаргахын тула 500 тонны багтаамжатай холодильник хэрэгтэй. Хубиин ажахы үргэдхэхэ тухай шүүмжэлэл зүб. Зүгы, туулай үсхэбэрилгые дэлгэрүүлхээр болоо.

Бидэ үйлэдбэриин олон объектнүүдые баринабди. Зүгөөр байрын гэрнүүд, хүнүүдэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха объектнүүд үсөөнөөр баригдана. Ойрын жэлнүүдтэ үхибүүдэй сад-ясли, байрын гэрнүүдые болон бусад объектнүүдые барижа ашаглалгада онсо анхарал хандуулхаар болоо.

Н. Б. МАНЗАЕВ, Түнхэнэй райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Мүнөө район соомнай ажахын тоосоо, гэр бүлын, арендна подрядуудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар колхоз совхозуудай үйлэдбэриин хүсэ шадал дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ талаар «Сибиряк» колхоздо ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө энэ ажахыда арендна 47 кооператив эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнь ашаг үрэеэ харуулжа эхилээ, Жэшээлхэдэ, урда жэлнүүдтэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ ондоо тээһээ 50—100 хүн хабаадуулагдадаг һаа, мүнөө кооператорнууд өөһэдынгөө хүсөөр эдэ хүдэлмэриеэ хэнэ. Түнхэнэй совхоз кооперативуудые ондоо маягаар эмхидхээ. Гурбан отделениин гэээ орондо «Гигант», «Хужир», «Внедрение» гэжэ кооперативуудые байгуулһан байна. Эдэ кооперативуудай һалбаринууд арендна подрядай гуримаар эмхидхэгдэнхэй. Туранай совхоздо мал харууһалха талаар гэр бүлын фермэнүүд мүн лэ һайн талаһаа харуулна. Тэдэнэй түрүүшын дүнгүүдэй ондо ондоо байбашье, кооперативууд ажабайдалдамнай өөрынгөө һуури эзэлнэ.

Манда юун һаалта хэнэб? Хуушанайхяараа бодомжолго, захиралта-албадалгын аргаар хүтэлбэрилгэ, арендна подрядай аша үрэдэ зарим хүнүүдэй үнэншөөгүй байһан үзэгдэлнүүд элдэб бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулна. Гэбэшье элдэб ушар шалтагаануудай һаалта хэбэшье, ажахын һалбаринуудые арендна подрядта оруулжа, газар нютагтаа бодото эзэдүүдтэй болохын түлөө бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Колхоз, совхозууд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг гол һалбари болоно ха юм даа. Түсэбтэ табан жэлэй һүүлэй хоёр жэлэй даабаринуудай дүүргэлтые хаража үзэхэдэ, һү, мяха болон нооһо үйлэдбэрилгэ яһала дээшэлээ. Тиигээшье һаа нэгэ үнеэн бүриһөө абтадаг һүнэй хэмжээн үшөөл бага байна гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Малайнгаа тоо толгой бүри олошоруулхын тула тэжээлэй найдамтай үндэһэ һуури хэрэгтэй. Энээн тухай байгша оной хабар партиин райкомой пленум дээрэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн боложо, зохихо хэмжээнүүд хараалагдаа һэн. Тиихэдээ гансашье ехэ бэшэ, харин түрүү аргаар бэлэдхэгдэһэн һайн шанартай тэжээл нөөсэлхэ гэһэн зорилгомнай бараг бэелүүлэгдэжэ байна.

Эдеэ хоол элбэгжүүлхэ үшөө нэгэ зам хадаа предприятинуудай болон хубиин хамһабариин ажахы хүгжөөлгэ болоно. Энэ хэрэг гээгдэлдэ оронхой. Хүнүүдһээ һү, хартаабха худалдан абанабди. Теэд иимэ харилсаа тогтоохо дуратай хүнүүдэй олоншье һаа, тэдэниие бултыень тэжээлээр, сабшалангаар хангаха аргагүйдэнэбди. «Маяк», «Восточные Саяны», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта айлнуудай буусанууд бага зэргэ үргэдхэгдөө. Хүн зонһоо мяха худалдажа абаха аргамнай мухардана. Юуб гэхэдэ, Түнхэн һууринай холодильник оройдоол 25 тонны, харин Хэрэн дээрэхи холодильник үшөө ашаглагдаагүй байһаар. Тиимэһээ хүн зомнай Эрхүүгэй областиин дэлгүүрнүүдтэ ошожо, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй хугасаа соо 600 гаран тонно мяха худалдаа.

Гадна Түнхэнэй үрэ жэмэсэй заводой, материально-техническэ баазэ һэльбэн шэнэлээр болоо. Эндэ гансашье Агропромой бэшэ, мүн «Агропромпроект» институдай туһаламжа хэрэгтэй. Амһартадаа аршаан эюулхэ түхеэрэлгэнүүд нилээд хуушаранхай, бүтээсэсэньшье бага. Жэмһэгэй толоной заводые мүн лэ һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэй. Тэндэ сыр, кефир гаргадаг болохо тухай хөөрэлдөөнүүдэй эхилһээр хоёр табан жэл үнгэржэ байна. Эдэ объектнүүдые хүгжөөхэ талаар туһаламжа үзүүлхыетнай пленумые гүйнаб.

Тэрэшэлэн гэр байрын асуудал һанаа зобооно. Мүнөө 500 гаран хүн ээлжээндэ байна. Гэр байра барилга илангаяа Хэрэн дээрэ, «Аршаан» курортдо гээгдэнги. Гансашье гэр байрада бэшэ, мүн соёлой, социально-ажаһуудалай объектнүүдые барилгада пленумэй анхарал хандуулха дуран хүрэнэ.

Элдэб бэрхэшээлнүүдые дабажа, эдеэ хоолой программые районоймнай ажалшад, коммунистнууд бэелүүлнэ. Дээрэ хэлэгдэһэн асуудалнуудые саг дары шиидхэжэ шадахадал, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлхэ арга боломжонууд олдохо байна.

Ю. А. ФОМИН, Зэдын РАПО-гой түрүүлэгшэ:

— Эрид шууд, түргэноор хэмжээнүүдые абаагүй һаа, эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ бодото үрэ дүнгүүдые туйлахын аргагүй. Нүхэр А. М. Беляков элидхэл соогоо Зэдын районда агропромышленна нэгэдэл байгуулга хадаа иимэ хэмжээнүүдэй нэгэн мүн гэжэ зааһан байна.

Мүнөөнэйнгөө янзаар агропромышленна органууд районуудта ашаг үрэгүй гэжэ бултанда эли болонхой.

Зэдын агропромышленна нэгэдэл байгуулха тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой баталагдахые, Российн Федерациин Госагропромой захиралтын гарахые жэл тухай хүлеэгээбди. Гэбэшье иимэ шиидхэбэри хахад хухадлан абтаһан мэтэ. Ушарынь хадаа, Мелиораци болон уһанай ажахын, Түлишын промышленностиин, Ойн ажахын министерствэнүүдэй предприятинууд, агналга-олзобарилгын ажахын управлени, эд хэрэглэгшэдэй кооперации агропромышленна нэгэдэлдэ оруулагдаагүй бшуу. Эдэмнай эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ өөрэгүйл хубитаяа оруулдаг ха юм. Материальнотехническэ баазань һула.

Харин агропромышленна нэгэдэлдэ оруулагдаа һаань, мүнгэ зөөриень нэгэдүүлжэ, материально-техническэ баазыень хүгжөөхэдэ зохид байха һэн.

Хубилган шэнэдхэлгэдэ зүрюу баримтануудые нилээн оломоор. Мелиораторнуудай хэрэгүүдые абаад харая. Һайжаруулагдаһан газарһаа абтаһан продукциһаа бэшэ, харин малтагдаһан яманнуудай тоогоор олзо оршонь мүнөө болотор тодорхойлогдоно.

Буркоопсоюзай районой бэлэдхэлэй конторо хэды ехэ арга боломжонуудтай аад, даалгабаринуудаа бэелүүлнэгүй. Жэл бүри өөһэдын хүсөөр оройдоол 15—20 процент мяха бэлэдхэнэ. Юрэнхыдөө бэлэдхэлэйнгээ уялгануудые ажахынуудта тохожорхёо гэбэл алдуугүй.

Агропромышленна нэгэдэл байгуулха тухай дурадхал оруулхадаа, партиин районно комитет, райгүйсэдком район дотор дүүрэн эрхэтэй нэгэдэл эмхидхэлгые хараада абаһан байгаа. Үйлэдбэриин, бүйлүүлан болбосоруулха, хүдөө ажахын продукци худалдаха, барилга ябуулха, агрохимическэ, техническэ талаар хангаха гэхэһээ эхилээд бүхы гуримууд сахигдаха ёһотой. Тиихэдээ хүтэлбэрилгын үлүү шатанууд хорогдохо. Нэгэдэлэй бүридэлдэ ородог бүхы эмхинүүд колхоз, совхозуудай ажахын ажал ябуулгын эсэсэй үрэ дүнгүүдһээ дулдыданги байха ёһотой.

Халаглалтайнь гэхэдэ, эдэ эмхинүүд мүнөө хүдөө ажахын продукци, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ хэрэгээр үшөөл һонирхоогүй. Тус тустаа өөһэд өөһэдынгөө ами харанхай гэбэл алдуугүй.

АПО-гой бүридэлдэ бусад албан зургаануудай, министерствэнүүдэй эмхинүүдые оруулха тушаа республикын Министрнүүдэй Совет эдэбхи гарганагүй.

Ушар иимэһээ агропромышленна нэгэдэл байгуулгын эмхидхэлэй хэмжээнүүдһээ бодото хүдэлмэридөө орохо гээшэ гол зорилгомнай мүн. Энээнэй ашаар районойнгоо, Улаан-Үдэ хотын хүн зониие хангалгада хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын хэмжээе 1,5 дахин дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Мүнөө жэл хүдөө ажахын продукциин гол зүйлнүүдээр түсэбөө район дүүргэхэ. Гэбэшье абаһанаа бүйлүүлхэ, хэрэглэгшэдтэ хүргэхэнь бэрхэтэй. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта 80 мянган хони тушаадагбди. Зөөлгэнэй үедэ хонин бүхэн 3—4 килограммаар шэгнүүрээ гээнэ.

Районой хүсөөр үйлэдбэриин талмайнуудые бариха аргагүйбди. Гэбэшье консервированна овощ үйлэдбэрилхэ технологическа лини, хониной арһа элдэхэ, һү бүйлүүлхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо аргатайбди. Эдэ асуудалнуудыемнай зохёон табигдаһан программа дотор оруулхые дурадханаб.

В. С. ХУДУГУЕВ, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ:

— «СССР-эй кооперации тухай» Хуули, Бүхэсоюзна XIX партконференциин шиидхэбэринүүд республикын кооператорнуудай урда шэнэ зорилгонуудые табиһан байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд тоосоото-һунгалтын кампанида, республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 17-дохи съездэдэ бэлэдхэжэ байнхай.

Съездэдэ бэлэдхэхэ зуураа ажал хүдэлмэридөө зарим тэды амжалтануудые туйлаабди. Жэшээлхэдэ, байгша оной апрель һараһаа хойшо эд бараа худалдаха түсэб һара бүри дүүргэгдэнэ. Гэбэшье бүхы дээрээ байгша оной хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Кооперативна организацинууд ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда орожо, горитой амжалтануудые туйлана. Гэхэтэй хамта худалдаанда хомор эд бараа абахабди гэжэ найдаад, зарим организацинууд түсэбөө дүүргэхэ гэжэ оролдоногүй.

Худалдаа наймаанай материально-техническэ үндэһэ һуурииие бэхижүүлэнгүйгөөр эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд амжалта туйлажа шадахагүй. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, Роспотребсоюзай 1986 оной апрелиин 8-да баталан абаһан «1986—1990 онуудта Буряадай АССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал ябуулгые саашадань хүгжөөхэ ба наринжуулха хэмжээнүүд тухай» хамтын тогтоол энэ шухала хэрэгтэ зорюулагдаһан байгаа. Энээн тухай «Хүн зониие худалдаа наймаанай талаар хангалгые һайжаруулха хойшолуулашагүй хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо мүн лэ хэлэгдэнэ.

Буркоопсоюзай правлени энэ талаар зарим тэды хэмжээнүүдые хараалаанхай.

Эд бараанай нөөсэнүүд тон ехэ удха шанартай гээд бултанда мэдээжэ байха ёһотой. Гэбэшье худалдаа наймаан эд бараагаар муугаар хангагдана. Бидэнэр, жэшээлхэдэ, байгша ондо 17 миллион түхэригэй эд бараа, 5 миллион түхэригэй эдеэ хоолой зүйл ондоо тээһээ асаржа, хүн зондо худалдаабди. Тэрэшэлэн өөрымнай үйлэдбэрилхэ продукци эд бараанай эрьесэдэ нилээд ехэ һуури эзэлхэ ёһотой. Гадна бидэнэр продукци бэлэдхэлгын талаар ажал ябуулгаяа һайжаруулха гэжэ оролдонобди. Хүн зонһоо хүдөө ажахын продукци худалдажа абаха хэрэг урагшатай һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэй айлнуудай хахадынь хубиин мал баридаггүй гэжэ статистика гэршэлнэ. Тиигэхэ үедэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд хубиин малай тоо толгой олошоруулха талаар оролдолго гарганагүй.

Ой тайга сооһоо һархяаг болон үлир жэмэс суглуулха хэрэг муугаар табигданхай гэжэ бидэниие шүүмжэлдэг. Гэхэтэй хамта коопзверопромхозуудай болон бэлэдхэлгын конторонуудай хүдэлмэрилэгшэд зунай үедэ үбһэ тэжээл бэ-

АЙНААР ЖАЛЛАХА

хоолой зүйл худалдагдаа. Мяханай, һүнэй зүйлнүүд, загаһан, овощ, алим жэмэс илангаяа ехээр наймаалагдаа. Архиин зүйл худалдаха хэмжээн 12 процентээр доошолуулагдаа. Эдэ тоо, баримтануудые хаража үзэхэдэ, худалдаа наймаанай эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриеэ хубилган шэнэдхэжэ, эгээл һайн үрэ дүн түйлахын тула эрид шангаар тэмсэжэ байһаниинь эли болоно гэжэ һанагдана.

Тиигэбэшье үшөө хүсэд һайнаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, нөөсэнүүд УРС-ын коллективтэ бии гэхэ байнаб. Бидэ Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министерствэтэй хүсэд һайн, найдамтай холбоо барисаа мүнөө хүрэтэр байгуулжа шадаагүйбди. Манай захилые тус министерствын хүдэлмэрилэгшэд дурата дурагүйгөөр дүүргэдэг, олонхи ушарта дүүргэдэгшьегүй байха юм. Бидэ мебель, мотоциклнүүдые ба мяханай зүйлнүүдые нормоһоо багаар абадагбди. Бэе бэеэ ойлголсожо, энэ дутагдал усадхаха саг хүрэжэ ерээ гэжэ һанагдана. Хойто-Байгалай районой ажалшад бэшэ районуудай ажалшадта орходоо, байгаалиин орёо, хүшэр хүндэ байдалда хүдэлнэ. Тэдэнэр тоннельнүүдые малтана, түмэр харгы, хүүргэнүүдые, станци, вокзалнуудые барина. Иимэ ажал хэжэ байһан хүнүүдые эдээ хоолой зүйлөөр дутамагүйгөөр хангаха ёһотойбди.

Ажалшадые худалдаа наймаанай талаар һайнаар хангахын тула магазин, столовонуудай шэнэ байшангуудтай болохо хэрэгтэй. Манай Хойто-Байгалай һуурин, посёлогуудта столово, магазинууд яһала баригдана. Теэд тэдэмнай үшөөл үсөөдэнэ. БАМ-ай барилгын эхилхэдэ бодхоогдоһон столово, магазинуудай байшангууд хуушаржа, муудажа эхилээ. Энээниие заһабарилха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэриие барилгын эмхинүүд хэхэ ёһотой юм. Теэд эдэнэр заһабари хэхэеэ таһа арсадаг болоо. Шэнэ Уоян, Нижнеангарск посёлогуудтахи столовонуудынь хаагданхай. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүтэлбэрилэгшэд столово, магазинуудые заһабарилха асуудалые зүб тээшэнь саг дары шиидхэхын орондо, унжагайруулжа, хэндэшье хэрэггүй үлүү ябадал гаргана. Манай УРС-ын коллективтэ жэл соо оройдоол 200 мянган түхэриг заһабарилгада ба байрын гэрнүүдые барилгада үгтэдэг юм. Энэмнай хэаашье хүрэнэгүй. Бидэ транспортна барилгашадай туһаламжагүйгөөр ганса нэгэшье столово, магазинай заһабари хэхэ хүсэ шадалгүйбди. Энэ шухала асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ зорилготойгоор бидэ СССР-эй Транспортна барилгын министерствэдэ һая бэшэг эльгээгээ һэмди. Ямар харюу ерэхэ юм ааб гээд хүлеэжэ байнабди.

УРС-ын хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл оролдолго дэмы һаланагүй. Бидэ байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр СССР-эй ГлавУРС-ын коллективүүдэй дунда хоёрдохи һуури эзэлээ һэмди. Һара бүриингөө даабари дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг столово, магазинууд болон кафенүүдэй тоо олошорно. Тэдэмнай бултадаа ажахын тоосооной гуримаар хүдэлжэ, бараг һайн үрэ дүнгүүдые түйлана.

Мүнөө Шэнэ Уоян посёлогто 11 мянган хүн ажаһууна, ажаллана. Энэ олон ажалшадые барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын ОРС-ын хүдэлмэрилэгшэд хангадаг. Эдэнэй оролдолгын ашаар эд бараан, эдеэ хоолой зүйл ехээр худалдагдана, даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Дүршэл шадабаритай бэрхэ мэргэжэлтэн, коммунист М. И. Гневушевагай хүтэлбэрилдэг 572-дохи поездын ОРС-ын коллектив хамаг ажалаа хубилган шэнэдхэжэ, посёлогойнгоо ажалшадай эрилтые һайнаар хангадаг болоо.

Тус ОРС-ын коллектив энэ жэлэй 2-дохи кварталай дүнгөөр КПСС-эй Северобайкальскын горкомой дамжуулгын Улаан туг абаа бэлэй. Районой худалдаа наймаанай эмхинүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ илажа гараха гээшэ тиимэ хүнгэн хэрэг бэшэ ааб даа. Гэбэшье тус коллектив районой ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа ябаһаар. Шэнэ Уоян, Янчукан посёлогуудай ажалшадай зүгһөө худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ дээрэ һүүлэй сагта гомдол орохоёо болинхой юм.

Тоннельнэ 18-дахи отрядай ОРС-ын коллектив манай УРС-ын эгээл томо, үнинэй коллективүүдэй нэгэниинь юм. Эдэнэр Хойто Муяын 15 километр утатай гайхамшагта тоннель барижа байһан хүдэлмэришэдые, транспортна барилгашадые тон һайнаар хангаха гэжэ оролдодог. Һанаһандаа хүрэнэшье гэхэ хэрэгтэй.

Северомуйск, Тоннельный, Разлив посёлогуудай столово, магазинууд худалдаа наймаа һайнаар хэхэ түрүү онол аргануудые амжалтатайгаар хэрэглэнэ, хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө дүй дүршэл улам дээшэлүүлнэ. Тиимэһээ тоннельнэ 18-дахи отрядай ОРС-ын коллектив проходчигуудые, транспортна барилгашадые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлөөр хүсэд һайнаар хангажа, даабариян үлүүлэн дүүргэнэ.

Коллективнай байгша оной эхинһээ ажахын тоосооной гуримаар ажаллажа байна. ОРС-нуудай, столово, магазинуудай хүдэлмэри хараа байса һайжарна. Ерэхэ жэлэй эхинһээ өөһэдыгөө өөрынгөө мүнгөөр хангаха гуримаар ажаллажа эхилхэмнай. Эндэ үндэр харюусалга, һайн бэлэдхэл хэрэгтэй гээшэ. УРС, ОРС-нуудай аппарат үсөөрүүлхэ талаар ажал ябуулга үргэлжэлһөөр. Үсөөн хүнтэйгөөр, һайн шанартайгаар ажаллаха гээшэ манай УРС-ын гол шухала ёһо мүн.

А. АЛЕКСЕЕВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ын
парткомой секретарь.

гын министерствын мэргэжэлтэд һалбариингаа үйлэдбэриин предприятинуудай техническэ хангалгын хэмжээе һая шэнжэлжэ үзөө. Тиихэдээ Буряадай АССР-эй министерствые тэмдэглэһэн байна. Эндэхи һалбариин хүдэлмэришэдэй ажалай оньһожоруулагдаһанай хэмжээн ба бусад ондоо шухала дүнгүүд республикын дундуур тоонуудһаа дээшэ байһаниинь тэмдэглэгдээ. Автономито республикада жэл соо энэ һалбариин хүдэлмэришэн бүхэн дунда зэргээр 3800 түхэригэй захил бүтээнэ.

Л. АЛЕНКИН.

Москва.

Уншагша асуудал табина

ТҮҮХЫН БАЙШАН ХЭРЭГТЭЙ

САГ өөрын жама ёһотой. Нэгэ талаһаа сагай эрхээр ажабайдал эрхилэгдэдэг, нүгөө талаһаа ажабайдалнай байгаалияа хубилгадаг. Эдэ гурбамнай дундаа таһаршагүй холбоотой һэн тула нэгэ бүхэли сахариг болон эрьежэ, хүн зоной ажабайдалай түүхэ бүрилдүүлнэ. Гол тэнсүүриень сахин хамгаалжа байха үндэр үүргэтэй мэргэжэлтэдэй, эмхи зургаануудай заримдаа нангин уялгаяа мартажархидагынь халагламаар... Сагай эрилтын хэмжээгээр саашанхи үг зорилгоёо тодорхойлжо, ажабайдалаа зохёонобди. Мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үе сагта ажаһуунабди. Ушар иимэһээ ямар һайн һайхан юумэ хэжэ ажабайдалаа үндэһэжүүлхэ гээшэбибди гэжэ сэдьхэнэбди. Энэ асуудал хүн бүхэндэ хамаатай.

Хүгжэлтэгүй зогсонги байдалдаа дашууран, тогтонижоһон ниитын ехэ жамые һандаажа, тэрээндэ шэнэ сагай амисхаал үгэжэ, үзэл суртаалай гайхамшаг «аялгаар» олон түмэнэй оюун сэдьхэлые дэмжэн абахын тула бага бэшэ саг хэрэгтэй. Тэнсэлдэмэ тэсэбэритэй, сухаришагүй сэдьхэлтэй шэнэ зониие хүмүүжүүлжэ, арадай ажахын алишье һалбарида табихыемнай үе сагнай эрилтэ хэнэ. Ажабайдалиинь, тэрэнэй социальна «хүрьһэн» энэ эрилтэдэ харюусама үрэжэлтэ баялигаараа үшөөл дуталдана. Хүгжэлтэгүй зогсонги байдалаймнай гол шанарынь эндэ эли харагдана гээшэ ха.

Үзэл сурталые олоной дунда нэбтэрүүлдэг эмхинүүдһээ ехэ юумэн дулдыдадаг. Тиимэһээ сурталшаднай тусгаар һургуулитай, мүнөө энэ талаар оохэдын оюун бодолой гансагатай байха ёһотой.

Соёл-гэгээрэлэй, үзэл суртаалай хүдэлмэриие олоной дунда ябуулжа байдаг гуламта — соёлой байшан мүнөө тосхон бүхэндэ бии. Тэдэнэр хүдэлмэриингөө талаар бээ бэеһээ илгаатайшье haa, харуулан ойлгуулха хабаараа нэгэл хэбээр анхарагдадаг. Би эндэ гансахан Хэжэнгын районой соохи клубуудай ажалай арга бэшэ дурданагүйб. Загарайн, Зэдын, Захааминай, Хориин, Ахын, Түнхэнэй, мүн Хяагтын, Яруунын али нэгэ тосхон, һууринай клубуудта орожо хараха аргатай байгааб. Тэдэ бүгэдэндэ улад зондо хэруулан ойлгуулха ажал хэгдэхэдээшье, «һүүл шарбатар гүя амарха» гэдэгтэл, нэгэ ушарһаа нүгөө ушар болотор «һүүл» хүдэлгэдэггүй баримтанууд яһала дайралдадаг һэн. Зарим нютагуудта мүноошье зандаа. Съездһээ съезд хүрэтэр нэгэл зураг ханада дарайжа байхадаа, хүндэ шэнэ мэдээлэл түрүүлхэһээ байха хэшартай болошодог бэшэ гү? Тиимэ «хашартай» зурагуудые хэһа сагайнь эрилтээр тааруулжа, ондоо зурагаар һэлгэхэдэ болохо ха юм. Эндэ юу хэлэхээ һананабши гэхэдэ, хүдөөгэй клуб бүхэн хажуудаа, ара газартаа дуһаалхагүй хушалтатай, бүтүү амбеартай байхань шухала. Сэрай таарахагүй, юуб гэхэдэ тэрээн соо гоё һайхан зураг болоод, бэшэшье сэнтэй зүйлнүүд шорой тооһондо дарагдажа гутаха аюултай. Иимэ нэгэ жасатай (баазатай) болоходоо он жэлэй ошохо бүри соёлой гуламта олон зүйлэй хэрэгсэлээр баяжаха ха юм. Соёлой һан зөөриие хадагалжа байха тусхай һайн баазанууд мүнөө хэрэгтэй болонхой. Сагай эрилтын ёһоор соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриие үндэр хэмжээндэ баридаггүй нютаг доройтон һандаржа захалдаг. Энэ асуудал нютаг нютагай ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ хамаатай.

Соёлой, ажаһуудалай асуудалые урагшатайгаар шиидхэжэ шадабал, ажахын али бүхы хүгжэлтэ имагтал эндэһээ үндэһэжэдэг юм гэжэ бү мартаял. Ажалшад соо хүтэлбэрилэгшэ, һурагшад соо багша «гол нугарһаниинь» болодог гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ соёлой байшан, ордонгуудай доторхи шэнжэ шэмэглэл тэрэниие даагшын оролдолго, бэлигтэй баһал холбоотой.

Манай «Первомайский» совхозой дүрбэн отделенииин клуб соо орожо харахадаа, ажалай болон дайнай ветерануудай фото-зурагуудые, мүн нютагһаа урган гараһан элитэ хүнүүдэй дүрэ, нэрэ обогуудые обёорхот.

Хамтын ажахын байгуулагдаһан сагһаа нааша эсэхые мэдэнгүй эблүүлжэ, сусахые мэдэнгүй суглуулжа колхозойнгоо ажахые хүл дээрэнь гаргалсаһан тэрэ холымнай түрүүшүүл: «Стахановууд» болон «Гагановануудай» хаана гээшэб?..

Нютагай түүхын ганса энэ асуудалаар хизаарлагдахагүйнь ойлгосотой. Ушар иимэһээ газар бүхэндэ нютагай түүхын байшан гээшые барюулха саг тулажа ерээд байна гэжэ хэн нэгэн һанамжална бэшэ, харин «дохёолжо» байдаг агууехэ сагнай тиигэжэ түүрээнэл.

Нютагай түүхын байшан — зонойнь түхэл шарай, тэрэнэй арюун һэшхэл ба алдар солынь омогорхол мүн болохо бэлэй. Иимэ байшангуудай үүргэ тэрэнэй удха шанар гүн ехэ. Ургажа ябаһан үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол һууринуудай нэгые эзэлхэнь дамжаггүй.

Урдань манай элинсэг хулинсагууд хэдэн зуун жэлэйнгээ угай бэшэгые түүхэ болгон дамжуулжа, мүнөө үе хүрэтэр асарһан байдаг. Энэ хадаа сэнгүй һонин баримтанууд гээшэ. Үнгэрһэн үдэрөө мэдэхэгүй haa, үглөөдэрөө мэдэхэмнай бэрхэтэйл! Тэрэ үеын иимэ нэгэ үгэ байдаг: «Үндэһөөрнь — залаагынь таниха нюдэн хэрэгтэй, үгөөр — сэнэгынь тааха бодол хэрэгтэй». Иимэрхүү һайн һургаалай зайе уншахадаа мэдэрнэбди.

Угай бэшэг гэхэдэм, нэгэ зариман «тэрэнэй хүбүүн тэрэ тэрэнэй» гэһэн бодолдо абтажа болохо, тиигэхэгүйнь түлөө нэгэ бишыхан баримта угай бэшэгһээ дурдая: «Хориин главна тайшаа Дамба-Дугар Ринчинэйн зууршалгаар 1783 ондо Верхне-Удинскэ провинциальна канцеляриин июниин 6-най үдэрэй № 9 приказаар Худанай ба Сулхарын хоёр дасанда 28 комплектын ламанар баталагдаба»— гээд бэшэгдэнхэй. Бидэ мүнөө тэдыдэхи ондо тэрэ хүн колхозоймнай түрүүлэгшэ байгаа һэн гэжэ тэрэнэй фото-зурагтайнь нютагай түүхын альбом бүтээжэ юундэ яданабибди. Энэ хэрэгтэ нютагай комсомол-залуушуулые эдэбхижүүлхэ, мүн соёлой хүдэлмэришэд энэ талаар гол һуури эзэлхэ үүргэтэй гээшэ. Мүнөө соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие ганса клубаар хизаарлаха гээшэ сагай эрилтэтэй тааралдахаа болибо гэжэ ажабайдалнай мэдүүлжэ байна бшуу.

ЭДЭРМЭГ һууриндахи Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ музей тухайда хэды үгэ дурдалтай. Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиһаа тушаа урагшаа гонзойһон богонихон үйлсын баруун талада тус музейн һуури татагдаад байна. Эндэ бага хэлтэгышэг гэхэ гү, али хотогоршог газар тудалдашоо. Хотогор газарта уһа шабарһаа байха бог шоройн суглархань мэдээжэ. Эндэ, ехэ зайда, шулуун шала шудхажа, хэды жэгдэлээшье хада хотогор газар гээшэмнай хожом хойно өөрынхиеэ харуулжал һалаха гээд һэжэглэлтэй. Эдэрмэг тосхоной бууса шадар энээнһээ һайн, тэгшэ газар олдожо болохол байгаа. «Үргэхэдэ үндэр харагшан» гэжэ арадай үгын ёһоор доболиг газарта тус музей табя haa, тосхоной шэмэг болон тобойжо, хэнэйшье нюдэнэй шэмэг болон оршохо бэлэй лэ. Ямаршье юумэн багахан заһабаряар түхэл ородог ха юм даа. Шэнэ барилга хэхэдээ уран нюдөөр, холын хараатайгаар эрхилхэдэ ерээдүйн зондо һайн дурасхаал болохо аргатай,

Зунай эхиндэ музейн һуури шудхагдаһан аад, һаяшаг харахадам байраһаа хубилаагүй, тэрэл зандаа зогсошонхой байна һэн. Ямар шалтагаанаар һаатаа юм гэжэ нютагайнь нэгэ хүнһөө асуухадам, тэрэ мэдэхэгүй байба. Нээгдэхэ сагынь жэл хүрэхэгүй, оройдоол найма һара тухай зайтай үлэбэ. Дээрээ ортошонгүй яаралгүй шамдуухан хэжэл байха байгаа. Түргэдүүлхэдэ түүхэй юумэн олошорхо. Дээрээ ортошоод, яараабди гэжэ ёһо дүүргэн ормогложо болохогүй! Шаргада ашахаһаа — хэлтэгы гэдэгтэл, шала сохихоһоо — урагшагүй юумэн болоно даа...

БУРЯАДАЙ номой хэблэл Хоца Намсараевай түрэһөөр зуун жэлдэ зорюулжа тэрэнэй табан ботиие дахин хэблэн гаргажа байна. Мүнөө гурбадахи ботинь наймаанда гараһаар үнинэй. Гэбэшье Хэжэнгэдэ тэрэнэй нэгэдэхи ном ерээгүй юм. «Ерэхэшьегүй юм»— гээд республикын номой наймаанай эмхиһээ хонходоо һэн гэжэ районой түбэй номой магазинай наймаалагша Н. Н. Намжилова хэлээ һэн. Эндэ хэн зэмэтэй гээшэб? Энэ асуудалаар бүтэмжэтэй хэмжээн абтаха аргатай гээшэ гү?— гэһэн олониитые зүгһөө гарадаг асуудалые эндэ табиха шухала. Ушар иимэһээ тус асуудалые элирүүлжэ, «Буряад үнэн» газетэдэ харюусаха бээз гэжэ найданабди.

Һаяшаг Х. Н. Намсараев тухай зургаадахи дурдалга бэшэжэ һуутараа тэрэнэй И. В. Балдыновта зорюулһан шүлэгые хараха хэрэг гараба. Хоёрдохи боти соонь (шүлэгүүдэйнь) тэрэ шүлэг үгы байба. Үшөө наряар шалгаа haa хэды шүлэг орхигдошоо юм?

Урдань Хоца Намсараевай архивай бүридхэлдэ абалганай болоходо, тэрэнэй ойрын нүхэр (тэрэ үеын «Победа» колхозой түрүүлэгшэ) Цыдэн Нимаевич Цыренжапов тус комиссиин бүридэлдэ оролсожо, орхигдоһон гар бэшэгэйнь һак жасые гуримшуулан эмхидхэлсээ бэлэй. Тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн:

— Хоца Намсараевичайнгаа гэртэхи гар бэшэгые дансалалсажа, бухэли һара соо Улаан-Үдэ хотодо байрлаха ушартай бологдоо һэн. Бэшэмэл юумынь ехэшье гээшэнь аргагүй. Тэрээн соо шүлэгүүд ехэ олон. Бэшэгдэжэ дүүрээд, үшөө хэблэгдэжэ үдеэгүй нэгэ повесть байна һэн. Баһа прозоор бэшэһэн жэжэ зүйлнүүд захагүй һэн. Мүнөө хэблэлдэ тушаагаа haa, үшөө нэгэ бэлэн боти, зургаадахи ботинь байна гээшэ...»

«Тэрэ зургаадахи ботинь хэзээ хэблэгдэхэ гээшэб?— гэһэн асуудалда хэн дүүрэн харюу үгэжэ, нютагайнь зоной сэдьхэл амаржуулхаб?..

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ.
Хэжэнгэ.

ХҮНДЭТЭЙ ЭМШЭН

Тарбагатайн районой Николаевск һууринай фельдшерско-акушерскэ пунктын хүдэлмэрилэгшэдэй хангадаг газарынь ехэ, хүн зониинь олон юм. Тиигэбэшье һаань, шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратай, хэжэ байһан хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнһөө һайнаар хүдэлдэг хүнүүд эндэ олон. Тэдэнэй нэгэн — акушерка Татьяна Георгиевна Кушнарева болоно.

Нютагай зондо хүндэтэй болоһон Т. Г. Кушнарева сельсоведэй депутадаар һунгагдаахай. Депутадай уялгануудые энэ нүхэрнай һайнаар бэелүүлдэг.

В. ПЛУТТЫН фототекст.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

«ҮГЫ» ГЭҺЭН ХАРЮУ

Закаменск хотодомнай эдеэ хоолой 2-дохи, 3-дахи магазинуудта хурьган сай, саахар худалдаанда гарахаяа болинхой. Наймаалагшадһаань асуухадамнай «үгы» гэһэн харюу үгэдэг. Һүүлшын үедэ саахар талонгоор үгэжэ захалаа һэн. Харин мүнөө талонгооршье худалдажа абаха аргагүй болоод байнабди.

Гансашье эдэ зүйлнүүд дуталдана бэшэ, хилээмэ абахын тула ута оошорто байха бологдоно. Заримдаа хилээмэнэй магазинай газаа эртэ үглөөнһөө —8 часһаа олон зоной хойно хойноһоо һубарилдаад зогсоходо гайхамаар. Үдэшэниинь ажалай һүүлээр энэ магазинда ерэһэнэйшье хэрэггүй, үни хада хилээмэн дууһашоод байдаг.

Эндэхи столовонуудта ороод эдеэлхэ гэхэдэ хилээмэн баһал «үгы» гэлдэхэ юм. Байһаар байтараа столоводо ерэхэдээ, хилээмэ хармаанлаад ерэхэ болоно гүбди?

Закаменск хотын хүн зониие эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха талаар харюусалгатай хүнүүд үүргэ, уялгануудаа мартажархиһан хэбэртэй.

С. ЦЫБЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗАХИГШЫН САГ АЛМАГДАНА

Хүнүүд ателье, мастерскойнуудта хубсаһа хунар оюулхадаа, бэлэн болгожо абатараа, адаг гурба дахин үмдэжэ үзэдэг байгаа. Харин манай ательегэй үнинэй хүдэлмэрилэгшэд — бригадирнууд Светлана Васильевна Ямбурова Светлана Андреевна Седунова хоёр ателье соогоо эгээл түрүүлэн, хубсаһа нэгэл хэмжэжэ абаһанаараа бэлэн болгохо гуримда ороо һэн. Эдэ нүхэдэймнай үйлэдбэриин түрүү онол аргые бусад хүдэлмэрилэгшэднай дэмжэжэ, мүнөө бүхы ательегээрээ иимээр хүдэлдэг болонхойбди.

Нэгэ хэмжэжэ абаһан хэмжүүрээрээ хубсаһа бэлэн болгоходомнай, захигшын үнэтэ саг алмагдана.

В. ЦВЕТКОВА,
«Березка» ательеэ даагша.

Социалис оронуудаар

БЕРЛИН. «Хүнүүдэй ажамидарха эрхын түлөө, ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулхын түлөө» гэһэн уряа доро эндэ үнгэргэгдэһэн һайндэрэй программын ёһоор журналистнуудай һаналаа нэгэдэлгын заншалта уулзалга болобо.

ГДР-эй һаналаа нэгэдэлгын комитет ба Немец журналистнуудай холбооной эмхидхэһэн энэ уулзалга Журналистнуудай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэртэ зорюулагдана. Тэрэнь сентябриин 8-да тэмдэглэгдэдэг. Республикын газетэ, журналнуудай 165 редакци, радио болон телевидени, мэдээсэлэй агентствэнүүд, хэблэлнүүд, мүн тэрэшэлэн Журналистнуудай уласхоорондын эмхиин делегаци, социалис оронуудай зохёохы ажалтанай холбоонуудай түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадана.

ХАНОЙ. Социалис байгуулалтада коммунистнуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ, общиествын ажабайдалые бүхы талаарнь шэнэдхэлгэдэ, ороной социально-экономическа орёо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ һаад тодхор болодог хүнүүдһээ партиин зэргэнүүдые сэбэрлэхэ асуудалнууд СРВ-гэй урда хубидахи уезднүүдэй КПВ-гэй эхин организацинуудта эхилһэн партийна конференцинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Хошиминэй партиин городской комитедэй үүсхэлээр тэдэнэр эмхидхэгдэнэ, КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой ба партиин ЦК-гай V пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй, гээд «Нян зан» газетэ бэшэнэ.

Шэнэдхэлгэ ба олондо мэдээсэлгэ, демократи үргэдхэлгэ гээшэ партийна конференцинүүдэй онсо илгаань болоно. Саашанхи хүдэлмэриин замуудые, онол аргануудые зүбшэн хэлсэхэдээ, гансашье коммунистнуудай бэшэ, харин партийна бэшэ хүнүүдэй дурадхалнуудые хараада абадаг байһаниинь һайшаалтай.

ПЕКИН. Хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэлые али болохоор нарижуулха гээшэ орон дотор бэелүүлэгдэжэ байгаа реформын ба гадаадын оронуудтай холбоо барисаа үргэдхэхэ политикын эрхэ байдалда КНР-эй олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй урдахи орёо зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ эрхэ нүхэсэл мүн. Чжэнжоу хотодо (Хэнань провинци) болоһон Бухэхитадай научна симпозиумдо хабаадагшад иигэжэ һанамжална.

Орон дотор гүнзэгы ехэ хубилалтануудай болождо эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн арбан жэл соо үндэһэн журналистика хурдан түргэнөөр хүгжөөгдөө, гэжэ симпозиум дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Мүнөө үедэ Хитадай 50 шахуу дээдэ һургуулинуудта тусхай факультедүүд, отделенинүүд байгуулагданхай. Тэндэ 11 мянга гаран оюутад һурадаг.

Гэхэтэй хамта журналистнуудай кадрнуудые бэлдэхэ талаар шиидхэгдээгүй асуудал бии гэжэ симпозиум дээрэ тэмдэглэгдэбэ гээд «Синьвэнь Чубань Бао» бэшэнэ. Жэшээнь, һуралсалай материалнууд хуушаранхай, багшанар дуталдадаг.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ЕЛЕГАЦИИН ТОЛГОЙЛОГШО ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

татайгаар түгэсэхэ арга бии гэжэ хоёр тала баталаа.

Сэрэгэй-политическэ, экономическа ба гуманитарна асуудалнуудаар харилсаа холбооё шэнэ шатада гаргаха арга олгоһон үргэн ехэ хэлсээнүүдые Венэдэхи уулзалга дээрэ зохёогдон абтаба гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Түгэсхэлэй документын проектын 90 шахуу процентдэнь буруушааха юумэн үгы. Түс проектын зарим шухала дүримүүдые шалгаха талаар НАТО-гай оронуудай зарим делегацинуудай һэдэлгэ гаргалгань хүдэлмэриие түгэсхэлгэдэ һаад тойбо ушаруулна.

Гуманитарна харилсаа холбооной талаар олоной хабаадалгатай конференци Москвада зарлажа, Хельсинкидэхи зүблөөнэй бүхы гол шэглэлнүүдээр ниитэ Европын хэмжээ ябуулгануудай үргэн ехэ программа бэелүүлхын түлөө социалис оронууд тэмсэнэ гэжэ совет түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

ЭЭЛЖЭЭТЭ КОНФЕРЕНЦИ

секретарь Х. Перес де Куэльяр тэрэнэй нээгдэлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдал хангаха буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэглүүлэгдэһэн ООН-ой ажал ябуулгые олониитын халуунаар дэмжэдэг байһыень үндэрөөр сэгнээ. Дундуур ба дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай договорто Советскэ Союзай болон Холбоото Штадуудай гараа табилга «зүб хараа шэглэлээр хэгдэһэн шухала алхам» болобо гэжэ Перес де Куэльяр мэдүүлбэ. Стратегическэ ядерна буу зэбсэгүүд, химическэ хэрэгсэлнүүд тушаа хэлсээнүүд һаяын сагта баталагдаха аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа элирхэйлээ.

ХҮДЭЛМЭРИ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГДЭЭ

дэй бүлэгүүдтэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые 50 процентээр хорооха тухай договорой шэнэдхэгдэһэн проектнүүдые, тэрээндэ хабаатай документнүүдые делегацинууд бэлдэһэн байгаа. Энэнь хөөрэлдөөнүүдэй үедэ түйлагдаһан амжалтануудые элирхэйлнэ. Гадна шиидхэгдэхэ ёһотой бусадшье асуудалнуудые хаража үзэхэ байна.

ШЭНЭ ХЭЛСЭЭНДЭ ГАР ТАБИГДАА

ВАРШАВА. Адли тэгшэ эрхын, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын үндэһэ һуури дээрэ мэдээсэлнүүдые халан абалсаха талаар Советскэ Союзай телеграфна агентствын (ТАСС) болон Чехословакиин телеграфна агентствын (ЧТК) хоорондохи харилсаа холбооё хүгжөөхэ тухай шэнэ хэлсээндэ Польшын ниислэл хотодо гар табигдаа.

Социалис оронуудай, социалис хараа шэглэлтэй зарим хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй мэдээсэлэй агентствэнүүдэй, хэблэлэй агентствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй эндэ боложо байһан ээлжээтэ зүблөөндэ хабаадаһан агентствэнүүдэй генеральна директорнууд С. А. Лосев болон О. Сверчина хэлсээндэ гараа табиһан байгаа.

ПАРЛАМЕНТНУУДАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭНЭРЭЙ УУЛЗАЛГА

БЕРЛИН. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй парламентнуудай түрүүлэгшэнэрэй уулзалга ГДР-эй ниисл[illegible] хотодо болобо. Эб найрамдал хангалгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын, шахардуу шанга байдалые һуларуулгын аша туһада парламентнуудай харилсаа холбооё хүгжөөлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Социалис гүрэнүүдэй эб найрамдалта программые бэелүүлгэдэ арадай түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй оруулдаг хубита тэдэнэй гол анхаралда табигдаа һэн. Парламентнууд хоорондын харилсаае гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ арга боломжонуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсээ. Тиихэдэ эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хуряалгын, шахардуу шанга байдалые һуларуулгын асуудалнуудаар парламентаринарай хоорондо ниитэ Европо хөөрэлдөөнүүдые эдэбхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн харилсаанай шэнэ түхэл шэнжэнүүдые хаража үзэхэ юм.

ЭЛИДХЭЛ ТАРААГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. СССР-эй болон социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай үүсхэлээр уласхоорондын эмхиин 1960 ондо баталан абаһан колониальна оронуудта ба арадуудта бэеэ дааһан байдал олгохо тухай декларациие бэелүүлгын ябаса тухай асуудалаар тусхай комитедэй элидхэл ООН-ой штаб-байшан соо тараагдаба. Колони болюулха тухай декларациин үндэһөөр Намиби тухай асуудал тэрээн соо дэлгэрэнгыгээр хаража үзэгдэнэ. «Урда Африкын расис захиргаанай энэ газар нютагые хуули бусаар булимтаран эзэмдэжэ байһанайнь түлөө» уласхоорондын эмхи һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлнэ.

Ниитэ нэгэн Намибиие байгуулха, өөһэдөө тодорхойлхо, бэеэ дааһан байдалтай болохо талаар Намибиин арадай таһаршагүй эрхэтэй байһыень дахинаа баталба.

УЛАСХООРОНДЫН ХУРАЛДААН

ПРАГА. Эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгын хэрэгые гуримшуулан һайжаруулха уласхоорондын хуралдаан Чехословакиин «Агрокомбинат Слушовице» гэжэ хүдөө ажахын кооперативта боложо байна. Чехословакиин, Канадын, Венгриин, ФРГ-гэй, Австриин, СССР-эй, Швециин, Великобританиин ба США-гай мэргэжэлтэд тэрээндэ хабаадана.

Нэн түрүүн бүхы участогуудай хүдэлмэриин ашаг үрэ болон шанарые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, эрдэм, техникын һүүлэй түйлалтануудые бүри эршэмтэйгээр хүгжөөлгын түхэл шэнжэнүүдые нэбтэрүүлхэ эрилтэ табиха ёһотойбди гэжэ ЧССР-эй хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой министр Мирослав Томан хуралдааг нээхэдээ мэдүүлбэ.

Хүдөө ажахын малай үүлтэрые һайжаруулха талаар совет эрдэмтэдэй дүй дүршэл хадаа хуралдаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ гол темэнүүдэй нэгэниинь болоно.

БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА

НЬЮ-ЙОРК. Городой түбэй хубидахи Трайборо гэжэ хүүргын дэргэдэ ерэһэн нью-йоркынхид юрэ бусын үзэгдэл хараһан байгаа. Ист-Ривер мүрэн дээгүүр баригдаһан хүүргэ доогуур татагдаһан тросһоо 13 хүн шагтагалдаад, һэнжэлдэжэ байба. Ингэжэ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалагшадай «Гринпис» гэжэ уласхоорондын эмхиин нютагай эдэбхитэд Нью-Йоркын засагаархидай муухай уһа Атлантиин океан руу хаяха ябадалые буруушаажа байһанаа мэдүүлээ. Энэ мүрэн соогуур тамарһан баржанууд үдэр бүхэндэ 9.500 тонно муухай юумэ океанай уһа руу оруулдаг юм. Хуулиин үндэһөөр тэдэнэр эрьеһээ 200 километр шахуу холо газарта ашаагаа буулгаха ёһотой.

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха гээшэ американецуудта эгээл шухала асуудалнуудай нэгэниинь болоно.

Журналистын дурсалга

ТҮРҮҮШЫН ДААЛГАБАРИ

ХҮН бүхэн өөрынгөө ажалда дуратай байдаг гэжэ хэлэхэдээ шэнэ юумэ нээхээ һананагүйб. Иимэ зорилго урдаа хэзээдэшье табяагүй хүм. Харин хэдэн арбаад жэлнүүдэй хугасаа соо «гуурһанай нүхөөр шагаажа, хоолойгоо тэжээжэ» ябаһан хүн хадаа ой ухаандаа хүнүүдэй олон тоото һайн һайхан заабаринуудые хадагалжа ябадаг байһамни, үнэхөөрөө, үнэн байха. Ямаршье ажал анхан хэжэ эхилхэдээ, илангаяа газетын хүдэлмэридэ, орёо хүндэ үенүүд дайралдадаг гээшэ ааб даа. Мүнөө нэгэ иимэ ушар дурдаха хүсэлтэйб.

Тэрэ намарһаа хойшо эгсэ гушан жэл үнгэршэбэ. Ягаашье түргэн саг үнгэрнэ гээшэб даа, заримдаа уйдхартайшье байдаг. Теэд залуу наһамнай хэзээ хэндэ мартагдадаг бэлэй—тэрэнэймнай одо мүшэн ходоодоо зүрхэн соомнай ябадаг бэшэ гү?

1958 оной намар би Мухар-Шэбэрэй районой «Вперед» газетын хүдөө ажахын таһагта литературна хүдэлмэрилэгшэ гэһэн өөрынгөө һанаанда ехэхэн зэргэтэй хүн ябажа байгаа бэлэйб. Нэгэтэ үглөөгүүр тэрэ үедэ редактор байһан Дамба Цыренович Цыренов намайе дуудажа асараад: «Зай, шимни Никольско тосхон ошожо ерэхэ болобош. Тэндэхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид тарягаа хадажа эхилбэ хэбэртэй, ошожо хараад, һайн мууень өөрөө шэнжэлхэ болоош. Хоёр хоногто ябаад ерыш даа, бухгалтеридэ орожо мүнгэ аба»— гэбэ.

Иигэжэл таряа хуряалга тухай гансаараа командировкодо гараха, бэшэхэ түрүүшын даалгабари абаад, Мухар-Шэбэр — Петровск завод гэһэн маршрутна автобусто һуужа, Никольско тосхон уданшьегүй хүрэжэ ерэхэдэм, үдын хоолой үе байжа, колхозой конторо соо харуулшан юм гү, али юу хэдэг юм һэм, гансахан үбгэжөөл байба. Амар мэндээ хэлсээд, «эндэ хүдэлдэг хүнүүд хаана гээшэб» гэхэдэм, «һэ, таряа хадалгын халуун хаһада эндэ хүнүүдые бэдэрхээ хаанаһаа һанаабши» гэжэ сухалтайгаар дуугараад, хэрэлсы дээрэ һуужа, хоёр хүлөө сэхэлээд, баггүй томо бэрбагар гарнуудаа үбдэг дээрээ табижа абяагүй болошобо. Теэд яахабши, бишье тээ саанахана һүүдэр газарта һандали олоjо, тамхилжа оробоб.

Уданшьегүй нэгэ хүнгэн машина ехэ түргөөр конторын хэрэлсыгэй хажууда зогсожо, досооһоонь дунда зэргын баг-жагар бүдүүн бэетэй, хүхэ торгон самса дээрээ хара костюм хэдэрһэн, шобороо сабхитай ород хүн ехэл хүнгэхэнөөр буужа ерэһээ: «Колхозой түрүүлэгшэ хаанаб?»— гэжэ тэрэ үбгэжөөлһөө асуухадань: «Мухар-Шэбэр гүрэнэй банк ошоо ёһотой»— гэжэ тэрэнь харюусаба. «Телефон хаанаб?»— гэжэ үнеөхи ерэһэн хүмнай һураһаар лэ сэхэ конторо руу ороходоо, хойноһоо үүдэеэ хаабашьегүй. «Алло, госбанк гү. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Матвеев тэндэ байна гү?— гээд түргэн асууна.— Хаана, хаана гэнэбши? Столоводо гү? Зай, тиигээ һаа, трубкаяа түргэн үлгэ, трубкаяа үлгэ гэнэб! «Ханада үлгөөтэй байһан телефоной бишыхан барюул олиггүй шангаар эрьюулһэнэйнгээ һүүлдэ одоошье Матвеев түрүүлэгшэеэ олобо хэбэртэй, тиин одоол гайтайгаар ганиржа эхилбэ. «Ши Матвеев, хамаг комбайнуудаа поли дээрэ байлгажархёод, районой түбэй столоводо лабхайжа һуухаяа хаанаһаа һанаабши? Үтэр түргэн наашаа гара, ойлгоо гүш?»

Тэрэ түрбэлгүй сухалтай хүмни конторооһоо гаража ябахадаа намайе дахинаа обёоржо: «Ши хэн гээшэбши?— гэжэ асууба. «Вперед» газетын корреспондентэб, мэнэ һая эндэ ерээд байнаб»,— гэжэ үг маг гэбэ хэбэртэйб. Тиихэдэмни «Дубровский — гэжэ нэгэ бага сухалаа таранги дуугараад:— һуу минии машинада, болоо, сугтаа поли гарая»— гэхэдэнь түргэн машина руунь шургабаб.

Василий Иванович Дубровский гэжэ хэды дуулаһан байбашье, тэрэ хүниие огто хараагүй байгааб, теэд мэнэ һаяхан телефоноор тон шангаар хөөрэлдэһэн хадань, сэхыень хэлэхэдэ, досоомни тиимэшье һайн ябаагүй даа тэрэ үдэр. Хоёр-гурбан часай туршада поли, орооһоной тоог дээгүүр гүйлгэлдөөбди, поли дээрэ зохёоһон гурбан һэн гү, дүрбэ гү — мартагдаа — комбайнуудай хажууда шанга хөөрэлдөөнүүд болоо һэн...

Тэрэ үдэшэндөө колхозой правлениин заседани зарлагдажа, таряа хуряалгын эмхи гуримгүйгөөр эхилжэ байһан тухай, тоог дээрэ ороһон орооһон сэбэрээр арилгагдаагүй, гүрэнэй амбаарта нэгэшье центнер орооһо оруулаагүй байһан тухай одоол шанга хөөрэлдөөн болоо. Бүхы анхаралаа хандуулан, хүн бүхэнэй хэлэһэн үгэнүүдые хадууржа, тэмдэглэжэ абахые оролдожо һуутарни намда «корреспондент, ши энэ хөөрэлдөөн тухай шангахан статья бэшэхэ ёһотойш, энэ түрүүлэгшэ Матвеевэй шүдэниинь мохоо боложо байнхай, орооһо гүрэндэ тушааха түсэб дүүргээгүй һаань, партиһаа гаргахабди, хуулиин харюусалгада хабаадуулхабди» — гэжэрхибэ гээшэ. «Ойлгооб, ойлгооб»,— гэхэһээ бэшэ юумэ намда байгаагүй һэн даа.

Харин үглөөдэрынь үдэшэ багта редакцидаа бусажа, бүхэли һүниндөө олон хуудаһан дээрэ хараһан, дуулаһанаа бэшээ болооб. Хэды дахин шэнээр буулгааб. Харюусалгата секретарь Дмитрий Васильевич Чулков тэрээн дээрэмни нилээдгүй тархяа маажаа, машинистка Галина дахинаа сохёо, теэд тэрэнэй һүүлдэ редакторай стол дээрэһээ секретариадта бусахадаа газетын 50-яад мүр үлөөд байгаа һэн. Тэрэмни «Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз яаранагүй» гэһэн гаршагтайгаар газетын удаадахи номерой нэгэдэхи хуудаһанда толилогдоходоо нэрэ доромни «Манай тусхай корреспондент» гэжэ табяатай байгаа һэн. Хүдөө ажахын таһагые даагша Михаил Николаевич Фалилеев намайе зүбөөр ойлгоо юм гү, али ехээр хайрлаа юм гү, имагтал һанаагаа бү зобо, командировкодо ябахадаа нэн түрүүн хүнүүдээр һайнаар хөөрэлдэжэ, хэжэ байһан ажал тухайнь ойлгожо абахые оролдохо ёһотой гэжэ заагаа һэн.

Хоёр үдэр шахуу колхоз дээгүүр ябажа ерээд, борсогорхон статья шэнги юумэ «түрэһэн» намда балайшье һайн байгаагүй һэн. Харин олон хоногой үнгэрөөгүй байтар редактор хонходоод, орожо ерэхые дурадхаба, кабинет соонь ороходом, Дамба Цыренович ехэл урматай, энезбхилжэ һууба гээшэ. Ушар ёһыень мэдээгүй намда юуб даа, стулай нэгэ захада һууһан үгы хоёрой хоорондо хүлеэнэб.

— Зай, нүхэр корреспондент,— гэжэ Дамба Цыренович эхилбэ. «Тэнгэри» наярбал гээшэ гэжэ һанаһан би абяагүйб, арбан шүдэ хам һуунаб.— Мэнэ һаяхан Матвеев түрүүлэгшэ хонходобо. Техникэмнай таһалгаряагүй ябана, Суулгын орооһоной пунктда түрүүшын гурбан машина эльгээгдэбэ гэжэ тэрэ дуулгаба. Тиигээд шам тухай һурана һэн, нэгэ залуу корреспондент хүбүүн ерээд ошоо, тэрэ манда туһалаа гэнэ. Тэрэ колхоз тухай бага материал гаргааб гэжэ һанаагаа бү зобо, эгээл шухалань гэхэдэ, ши тэрэ колхозой механизаторнуудтай уулзааш, ажал хүдэлмэритэйнь, дутуу дундануудтайнь танилсааш. Тиихэдээ ши ажалаа зүбөөр хэжэ ябаһан хүн болоно гээшэш. Шинии һүүлдэ хүнүүд дутагдалнуудаа усадхаха гэжэ оролдооха юм. Харана гүш, түрүүлэгшын мүнөө өөрөө хонходожо байхые,— гэжэ редактор үгэеэ дүүргээ һэн.

Одоол тиихэдэ досоомни тэниглэн боложо, корреспондентын ажал гээшэ иимэ ехэ хүндэтэй, харюусалгатай юм байна гэжэ бодотоор ойлгожо эхилээ һэм. Шэнэ, ехэ ажалай эхин дээрэ энээниие ойлгожо абаха гээшэ эгээл шухала гэжэ би һанагшаб.

Наһанайнгаа амаралтада унинэй гаранхай, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг минии түрүүшын редактор Дамба Цыренович Цыренов эдэ мүрнүүдые уншахадаа энээние лаблаха байха.

Иимээр лэ дүүргэгдээ бэлэй минии түрүүшын эгээ харюусалгатай даалгабари. Һургаал болоһон даалгабари. Мартагдашагүй даалгабари.

Л. ГОМБОЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай хелбооной гэшүүн.
Хэжэнгэ.

ОЛИМПИАДА НЭЭГДЭБЭ

СЕУЛ. (ТАСС). XXIV Олимпиин нааданууд сентябриин 17-до баярай оршон байдалда нээгдэбэ. Телевидениин ашаар дэлхэйн 4 миллиардһаа дээшэ хүн зон хараһан байха юм.

Эртэ урда сагай корей арадай шаажан-шабар вазадал адлирхуу түхэл дүрсэтэй, 100 мянган хүниие багтааха аргатай стадион тээшэ хүн зон эртэ үглөөнһөө хойшо субаһан байгаа. Дүрбэн жэлдээ нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг энэ ехэ нааданай баярай оршон байдалда нээгдэлгые хэн хараха дурагүй байхаб даа. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ баяр ёһолол городые хоёр хуби болгожо таһалдаг Хан мүрэн дээрэ болобо. 500 шахуу элдэб бишыхан онгосонууд, катернууд уһанай нюруу дээрэ табигдаһан байгаа. «Ренгосон» — луу-онгосо эдэнэй дундаһаа эгээл гол онгосонь болоһон байха юм.

...Луу-онгосоор асарагдаһан хахад тонно шэгнүүртэй мантан томо барабан стадион дээрэ бии болобо. Барабанай хүнхинөөн соностожо, «Нарые амаршалан» гэһэн һайндэр эхилнэ.

88 фанфарист стадион дээрэ гаража, Олимпиадада алдар соло түхөөнэ. Гимнастическа упражнениинүүдые гүйсэдхэгшэд стадионой талмай дээрэ «Айлшалан буугыт» гэжэ бэшэнэ. Дэлхэйн табан түбиие һүлдэлһэн табан сахариг байгуулагдана. Хэдэхэн сагай үнгэрхэдэ, Сеулэй Олимпиадын һүлдэ тэмдэг харагдана.

Удаань час соо делегацинуудай жагсаал стадионой урилдаанай харгы дээгүүр зэлэ татан үнгэрэн гаража, һууринуудаа эзэлнэ. Дэлхэйдэ Олимпиадые бэлэглэһэн орон болохо Грецидэ парадые нээхэ нэрэ хүндэ олгогдодог юм. Команда бүхэниие сугларагшад урма баяртайгаар, нэрьемэ халуун альга ташалгаар угтана.

Новосибирскын классическа барилдаашан, Европын чемпион Александр Карелин СССР-эй Улаан тугые барижа ябаха нэрэ хүндэдэ хүртэбэ.

Совет спортсменүүд Олимпиадада онсо шалгаржа, олохон зүйлнүүдээр илалта түйлаха аргатай гэжэ тоологдоно. 504 спортсмен манай командын бүридэлдэ ороно. Мори һоригшо Анатолий Танков (Ташкент) эгээл наһатай—46-тай, харин уһа руу һүрэлгөөр Европын чемпионка Москвагай һурагша Лена Мирошина эгээл эдир—14-тэй юм.

1952 онһоо Олимпиин наадануудта хабаадажа эхилһэнһээ хойшо совет спортсменүүд 878 медальда, тэрэ тоодо 340 алтан медальда хүртэнхэй.

Энэ наадые эмхидхэһэн Урда Корейн команда парадай жагсаалые түгэсхэбэ.

Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ Пак Сен Чжик, Уласхоорондын Олимпийскэ комитедэй президент Хуан Антонио Самаранч үгэ хэлэжэ, сугларагшадые амаршалаа. Урда Корейн президент Ро Дэ У XXIV Олимпиин нааданууд нээгдэбэ гэжэ соносхоо.

Сэрэгэй оркестрэй аялга хүгжэм доро Олимпиин туг намилзуулагдаа. Олимпиин галые носоолго баярай оршон байдалда үнгэрбэ.

Олимпиадын нээгдэхэтэй сасуу, баскетболоор, боксоор, волейболоор, уһа руу һүрэлгөөр, футболоор, гимнастикаар, ногоон дээрэ хоккей наадалгаар мүрысөөнүүд эхилбэ.

Пневматическа винтовкоор буудалгаар мүрысөөндэ Гродно хотын «Динамо» бүлгэмэй спортсменка, СССР-эй хоёр дахин чемпионка Ирина Шилова 585,5 очко тудажа, XXIV Олимпиин наадануудай түрүүшын чемпионка болобо. 1982 ондо Европын чемпионка болоһон Анна Малухина (Москва) эндэ гурбадахи һуури эзэлээ. Спортын энэ зүйлөөр мүн лэ Гродно хотын түлөөлэгшэ, дэлхэйн ба Европын чемпион Игорь Басинский пистоледээр буудахадаа, бронзо медаляар шагнагдаба.

Аранга дээрэһээ уһа руу һүрэлгөөр мүрысөөндэ манай ороной түлөөлэгшэд Анджела Стасюлевич (Минск), Елена Мирошина (Москва) гэгшэд дүрбэдэхи, зургаадахи һууринуудта гараба.

100 километртэ велосипедээр урилдаанда манай ороной спортсменүүд илалта түйлаха аргатай байһан аад урагшагүйдэжэ, аяар долоодохи һуури эзэлээ.

СССР-эй футболистнууд талмайн эзэдтэй наадахадаа, тоо нээнгүй, тэнсэһэн байгаа. Баскетболистнуудай Югославиин командатай уулзахадаа, урагшагүйдэжэ шүүгдэбэ. Совет ороной суглуулагдамал команда Олимпиин наадануудай оло дахин чемпион Индиин спортсменүүдтэй ногоон дээрэ хоккей наадахадаа, һайнаар хамгаалалта хэжэ, 1:0 тоотойгоор шүүгээд, урагшаа дабшаһан байха юм. Эрэшүүлэй дунда гимнастнуудай командаараа түрүүлжэ ябана. Боксернууд сооһоо Александр Артемьев (Ленинград), Тимофей Скрябин (Кишинев) гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө уулзалгануудта шүүгээ.

Хүнгэн атлетикэ

НҮХЭР ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

Монголой Арадай Республикын хүнгэн атлетикын суглуулагдамал команда Буряад орондо айлшаар ерэбэ.

Хамтын һорилго бэлэдхэл хэжэ, мэргэжэл шадабаритай хүнгэн атледүүдые бэлдэхэ талаар дүй дүршэлөө хубаалдаха зорилготойгоор монгол ханинарнай манайда ерэһэн байгаа.

Һуралсал һорилгын түгэсхэлдэ Монголой хүнгэн атледүүд манай республикын суглуулагдамал командын хоёрдохи бүридэлтэй Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ нүхэд ёһоной уулзалга хэбэ. Эндэ айлшаднай 62:59 тоотойгоор шүүгээ.

Мүрысөөнэй үедэ Монголой национальна гурбан рекорд тогтоогдобо. Тусхайлбал, Одонбаяр 200 метрэй зайда урилдахадаа, 21,3 секунда саг харуулаа. Тэрэ 100 метрые 10,4 секунда соо гаталжа, эрхимлэһэн байха юм. Монголой эхэнэрнүүдэй командын гэшүүд хоёр рекорд шэнэлбэ. Эдэмнай хэд гэбэл, Отгончимэг 200 метрэй зайда урилдахадаа, тэбхэр 25 секунда саг харуулба. 10 000 метрэй зайе Сарантуяа 38 минута 17 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ.

Айлшадай дундаһаа үшөө хэдэн хүн түрүү һуурида гараһан байгаа. Томор 400 метрые 49,3 секунда соо гаталһан, Батбилэг 7 метр 04 сантиметртэ утые харайһан, Долгор 38 метр 44 сантиметртэ диск шэдэһэн, Ариунсайхан 5000 метрэй урилдаанда 15 минута 07,2 секунда сагтайгаар эрэшүүлэй дундаһаа илажа гараһан байха юм.

Манай командада спортын мастер Надежда Суворова илангаяа шалгарба. Тэрэ 100 болон 400 метрэй зайнуудта урилдахадаа, 11,9 болон 56,2 секунда саг харуулаа. Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Мироманова 14 метр 08 сантиметртэ ядро түлхиһэн, спортын мастерта кандидат Николай Петров 800 болон 1500 метрэй урилдаанда шалгарһан байгаа. Гадна Валерий Полушин 3000 метрэй зайда түрүү һуури эзэлбэ.

Һүүлэй 25 жэлэй турша соо түрүүшынхэеэ үнгэргэгдэһэн энэ нүхэд ёһоной уулзалга Буряадай АССР-эй болон Монголой спортсменүүдэй хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлбэ.

1989 оной август һарада Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэхэ МНР-эй чемпионадта хабаадахаар Буряадай хүнгэн атледүүд уригдаһан байгаа.

Б. МИРОМАНОВ.

СССР-эй олимпиин командын спортивна хубсаһая харуулагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

СПОРТЛОТО

«45-һаа 6-ень тааха» ба «36-һаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1988 оной сентябриин 11-дэ үнгэргэгдэһэн 37-дохи тираж.

«45-һаа 6-ень тааха»; 2 (биатлон), 4 (бокс), 23 (санаар һүрэлгэ ба хоёр зүйлэй мүрысөөн), 28 (мэргэн буудалга), 32 (фигурна халтиралга), 38 (альпинизм).

36-һаа 5-ень тааха; 4 (бокс), 8 (трек дээрэ велосипедээр урилдаан), 11 (волейбол), 18 (хүнгэн атлетикэ), 31 (фехтовани).

(ТАСС).

Кино, театрнуудта

ГАСТРОЛИ ИРКУТСКОГО ТЮЗА ИМЕНИ А. БАМПИЛОВА (в Бурятском театре драмы)
СКАЗКИ МАРШАКА — в 10, НЕЗНАКОМКА — в 16, 19.

«ДРУЖБА»
ВЕСЕЛОЕ ВОЛШЕБСТВО — в 10, АССА (2 серии) — в 12, 15, 18-10, 21.

«РОДИНА»
НУ, ПОГОДИ! — в 10, 16-40, ОДИНОКАЯ ОРЕШИНА (2 серии) — в 11-20, 14, 18, 20-50.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ЛЕГЕНДА О НАРАЙЯМЕ (2 серии, до 16 лет) — в 10, 12-30, 15, 17-30, 20, 22-30. Зеленый зал — ЛЕГЕНДА О НАРАЙЯМЕ (2 серии, до 16 лет) — в 9, 11-30, 14, 16-30, 19, 21-30.

«ЭРДЭМ»
СБОРНИК МУЛЬТФИЛЬМОВ — в 9-40, 12-40, ПОТЕРПЕВШИЕ В ЛИГУРИИ (фильм 2-й «Пираты») — в 11-10, 14-20, ЛЮБОВЬ ИЗ ПАССАЖА — в 16, 17-40, 19-40, 21-40.

ВИДЕОЗАЛ (Дворец бракосочетаний)
ТАЙНА ЖИТЕЛЕЙ ЛУНЫ — в 10, ОДИН И БЕЗ ОРУЖИЯ — в 11-30, ВЕЛЬД — 15-30.

«ОКТЯБРЬ»
УРА! У НАС КАНИКУЛЫ! — в 9-40, 14, ДУША МОЯ (2 серии) — в 11-20, 15-30, 18, 20-30.

«АРШАН»
ЦЫГАНКА АЗА — в 18-30, 20-30.

«ВОСТОК»
ТРЕТИЙ ДРАКОН — в 15-30, ЧУВСТВА — в 17, 19, 21.

«БАЙКАЛ»
ПОХОЖДЕНИЯ ЗУБНОГО ВРАЧА — в 18-30, 20-30.

ПРАВДА БУРЯТИИ

★ «Эршэтэ хэрэгүүдэй, бодото ажалай үе саг» — КПСС-эй Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Красноярска хизаарта хэлэһэн үгэ.

«Тарилга-88» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

★ Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. «Дунда зэргээр үнгэрбэ» — Л. Цыбиковагай статья.

★ Манай хүршэнэртэ. «Гүн тэйгадашье трамвай...» — ТАСС-ай материал.

★ «Аха дүү Дархан хотоһоо» — И. Ильинэй тэмдэглэл.

★ «Хилын саанаһаа» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

★ «Олимпиин наадануудай дэбтэр» — ТАСС-ай материал.

★ Соносхолнууд.

УЛАСХООРОН ШЭНЖЭ

ЭТИГЭН НАЙДАҺАНАЙ ГЭ

М. С. Горбачевой Красноярска хизаараар ябалгын дүнгүүд хадаа «ороной ажабайдалда хэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгэдэ этигэн найдаһанай гэршэ мүн» гэжэ Индиин «Нэшнл геральд» газетэ сэгнэбэ. Иимэ һанал бодол харин гүрэнүүдһээ абтаһан бусадшье сэгнэлтэнүүдэй гол һууриие эзэлнэ.

Эдэ материалнууд дотор М. С. Горбачёвой ажалшадтай холбоо барисаа байгуулга хадаа хэмжээ ехэтэй, үнэн сэхэ, эшэ үндэһэтэй байна гээд тэмдэглэгдэнэ. Жэшээнь, Рейтер агентствын мэдүүлһэнэй ёһоор, М. С. Горбачев хүн зоной гомдолготой ба байра байдалай, эдеэ хоолой, үнэ сэнгэй, байгаали хамгаалха талаар асуудалнуудтай ушархадаа, гансашье түбэй ба нютагай органуудай, министерствэнүүдэй энэ хэрэгтэ анхараагүйень шүүмжэлээ бэшэ, мүн ажалшадые өөһэдыень бүри эдэбхитэйгээр хүдэлхыень уряалһан байна. Ассошиэйтед пресс агентствын мэдээсэлгэ дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: — «Ябуулагдажа байгаа реформын программын гол шухалань гэхэдэ, совет хүнэй үдэр бүхэнэй ажабайдалые һайжаруулха асуудал болоно. Тиимэһээл энэ зорилгые шиидхэхын тула абтажа байһан хэмжээнүүдээр мүнөө дээрээ ханалтатай бэшэб гэжэ Генеральна секретарь тэмдэглэбэ».

Совет хубилган шэнэдхэлгын хуби заяан ба саашанхи арга боломжонь бүхы дэлхэйн хэдэн миллион хүн зоной һанаа сэдьхэлыень эзэлнэ, һонирхуулна. Тиимэһээл дэлхэйн хэблэл совет хүтэлбэрилэгшын ажалшадтай уулзалгануудта тон ехэ анхарал хандуулна ха юм. Япон «Асахи»

газетэ иигэжэ бэшэнэ
хэлгын түгые үргэжэ,
саг бариһанһаань хой
үнгэрбэ. Генеральна се
той үгэеэ андалдалга
лонхой. Гэбэшье хүн
хэмжээнтэй сэхэ хаб
хубилган шэнэдхэлгэ
тэгшээр бэелүүлэгдэнэ
нэй мүнөөнэй ябалга
нэдхэлгые саашадань
зоригтой байһаниие

Хуби заяан тухайн
заарта КПСС-эй ЦК-гай
тариин тодорхойгоор
нэдхэлгэ болбол ул
саануудта шэнэ ухаан
Тиимэһээ тэрэнэй нүл
гадууршье мэдэрэгдэнэ
гэ хадаа гансашье Сов
даа хүрэһэн асуудалну
шэ, мүн гадаадын гүрэ
нэлтын ёһоор, мүнөөн
хые, мүнөөнэй уласхо
шэнэ, үнэн зүб үндэһэ
гуулхые оролдогшодой
ложо үгэнэ гээшэ. Эн
дай «Бэйдзин ревью»
шээ һэн: —«Шэнэ ухаа
тал ба гадаадын совет
лалтанууд дэлхэйн бүх
рал татаа, һонирхол үү
баримталһан, эбтэнь о
бачевой хандалга, мүн
ядерна зэбсэгүүдые ү
баталха талаар тэрэ
дэлхэйн хүн зониие б

ҮГЭ АНДАЛДАЛГА ҮРГЭЛЖЭ

Манай ороной болон Холбоото Штадуудай олониитэ совет-американ үгэ андалдаанай түүхэдэ ороһон гурбан дата тэмдэглэхэ юм. 1987 оной сентябриин 15-да Вашингтондо ядерна аюулые бага болгохо талаар түбүүдые бии болгохо тухай совет-американ хэлсээндэ гар табигдаа бэлэй. 1972 оной сентябриин 29-дэ Москвада СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ракетэнүүдэй добтолгоһоо хамгаалха системые хизаарлаха тушаа СССР ба США хоёрой договорые баталһан байха юм. 1971 оной сентябриин 30-да СССР ба США-гай хоорондо ядерна дайнай аюулые бага болгохо талаар абтаха хэмжээнүүд тухай хэлсээндэ Холбоото Штадуудай түб хотодо гар табигдаа һэн.

Эдэ документнүүдэй шухала зүйлнүүдые ажабайдалда нэбтэрүүлгэ хадаа хоёр ороной олониитэдэ ядерна болон юрын зэбсэг нееэлэлгэ гээшэ аюултайшье, дэмышье хэрэг гэжэ гүнзэгыгээр ойлгоходонь туһалһан байна. Бүхы дэлхэйе үгы болгожорхихо шадалтай сэрэгэй хүсэнүүдтэй хоёр орон болобол бүхы хүн түрэлтэнэй урда онсо харюусалгатай гээшэ гээд совет болон американ бүлэг эрдэмтэдэй СССР ба США-гай хоорондохи харилсаануудай үндэһэн тухай хэһэн элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Энэнь байгша оной сентябриин 14-дэ Москвада олоной һонорто соносхогдоо юм. Тиимэ һэн тула ямаршье хүндэ хүшэр политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ядерна зэбсэг хэрэглэжэ болохогүй гээд тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэхи үнэн байдалые хоёр талаһаа гүнзэгыгээр ойлгохо хүсэл эрмэлзэл хадаа «хүйтэн дайе» үгы болгохо ба дайн дажаргүйгөөр ажаһууха эрхэ байдал тогтоохо хэрэгтэ түүхэтэ арга боломжо олгоно гээд
тоолоно. Сэрэгэй та
урдилдөөе болюулга
ха, этигэхэгүй ушарые
амидарха хэрэгые то
тай харгы зам олгон

Ядерна тэһэрэлгэнү
ашагтай арга элирүү
байһан совет-американ
дэ сэхэ хабаатай юм.
риин 14-дэ эдэ тур
оруулагдан Семипалат
совет полигон дээрэ
дээ юм. СССР-эй ба
мэргэжэлтэд, ядерна
заарлан болюулха т
гэргэгдэжэ байһан
баадагша совет боло
цинуудай гэшүүд, оло
листнууд эндэ байлс

Ядерна тэһэрэлгые
туршалганууд хадаа
зар доро туршалгые
оной договорые, мүн
байдалда хабаатай
хэхын тула газар дор
нүүдые хэхэ 1976 он
американ талын зүгһөө
шын алхам боложо үн
ёр орониие ядерна
үсөөрүүлхые, тэдэнэй
болгохые баадхажа,
тэһэрэлгэнүүдые үгы
үүргэ дүүргэхэ юм.

Ядерна туршалгану
рилго болбол ядерна
гые ба саашадань на
хэрэгтэ онсо удха
энэ хадаа ядерна аю
ритойхон туһаламжа

НЭРЭ СОЛОГҮЙ О

Израилиин премьер-министр М. Бегин, Египедэй президент А. Садат гэгшэдэй «Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал сахиха хэмжээн» ба «Египет Израиль хоёрой хоорондо эб найрамдалай договорые баталха хэмжээн» гэжэ нэрлэгдэһэн документнүүдтэ 1978 оной сентябриин 17-до США-гай президент Картерай хото шадархи КЭМП-Дэвид гэһэн резиденцидэ гар табиһанһаа хойшо арбан жэл үнгэрбэ. Кэмп-Дэвидтэхи хэлсээн гэжэ нэрлэгдэһэн үйлэ хэрэгүүдэй түрүүшынь документ дотор Иордан мүрэнэй баруун эрьедэхи ба Газа сектортэхи палестинцүүдтэ «өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын» хизаарлагдаһан эрхэ олгожо, үнэн дээрээ энэ газар дайдые Израилиин хиналта доро үлөөжэ, палестин асуудалые Израильда болон США-да ашагтай байхаар шиидхэхэ зорилго табигдаһан гээшэ. Хоёрдохи документын үндэһөөр 1979 ондо Египет-Израилиин «эб найрамдалай» сепаратна договорто гар табигдаа юм.

Дүтын зүүн зүгтэхи байдалые ёһотоор гуримшуулгатай эдэ хоёр хэлсээн эхинһээ хойшо ямаршье холбоогүй юм. Сириин болон Палестинын газар дайдые Израилиин зүгһөө эзэмдэлгые үнэн дээрээ үргэлжэлүүлгые дэмжэн, Палестинын араб арадай амяараа гараха национальна зайлашагүй эрхэнүүдые бэелүүлхэ замые хааха, мүн эрхэ сүлөөтэй өөрын гүрэн бии болгохо хэрэгые шиидхэхэ арга боломжонуудые Кэмп-Дэвидскэ документнүүд олгуулаагүй юм гээд үнгэрһэн арбан жэлдэ болоһон үйлэ хэрэгүүд тобойсо харуулна. Тэдэнэй гол зорилго гэхэдэ, Дүтын Зүүн зүг руу сэрэгэй талаар США-гай нэбтэрэн оролгые ханхалга байгаа юм. Кэмп-дэвидтэхи үгэ нэгэдэлгын ба американ-израилиин «стратегическэ харилсаанай» хойшолонгуудынь хадаа 1982 ондо Израилиин Ливанда добтол-

го, мүн энэ гүрэниие
мэдэлдэ оруулхын ту
хүсөөр оролдолго бо

Кэмп-Дэвидэй туг д
дэгшэд булимтаран
дээрэ мүрдэлгэ хүс
байгуулаа юм. 1982 о
17-до Ливан руу доб
лиин солдадууд ба
палестинынхидэй бай
ла хотонуудта, Бейрут
та шуһата хэрэгүүдые
дэлхэйн хүн зоной з
гээ бэлэй.

Сабрада ба Шатила
расхаалай үдэрые эн
байхадаа, уласхоорон
дэгшэд байһан газар
тинцүүдэй эрэлхэг та
тайгаар дэмжэжэ ба
раилиин эзэмдээд бай
дайдые бултыень ш
арадай буһалгаан ар
жэлжэ байна. Энэзн
шье, олон зониие
дэлгэшье даража ш

Дүтын зүүн зүгтэ
гуулгада гансал харгы
лэй һарануудта үнгэ
гэршэлнэ. Энэнь хада
лан гуримшуулгын
нүүд болоно. Нэн түр
тэхи байдалые зүб
уласхоорондын тусхай
луулалтагүйгөөр зарл
ралдаанда бүхы анхар
ильтай хилэ нэгэтэй
тиные сүлөөлгын эм
США болон бусад о

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35—Баримтата фильмүүд. 9.55 — Уран һайханай богони фильмүүд. 10.45—Д. Брубек. Хоёр фортепиано дээрэ гүйсэдхэгдэхэ найруулга. 10.55 — Шэнэ һонин. **11.05—Зунай XXIV Олимпиин нааданууд.** 13.40 — Шэнэ һонин. **13.55—Зунай XXIV Олимпиин нааданууд.** Уһа руу һүрэлгэ. Эрэшүүл. СССР-эй ба Югославиин командануд. Бокс. 17.30—Арадай инструментнүүдэй абяанууд. 18.10 — «Огненная память»—баримтата фильм. 18.40—Багахан концерт. 18.55—Экономическа эрдэм мэдэсын үндэһэ һуури. 19.25—«За белой дверью» — баримтата фильм. **Улаан-Үдэ.** 20.20—Байгал. **Москва.** 20.40—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 21.00 — **Зунай XXIV Олимпиин нааданууд. Классическа барилдаан, Велоспорт.** 23.00—Время. 23.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 23.45—«Волчья яма»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. (Киргизфильм). 01.00—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — Гэр бүлын ажабайдалай ёһо заншал. 9-дэхи класс. 10.05—Француз хэлэн. 11.05—СПТУ-гай һурагшадта. Эстетическэ хүмүүжүүлгэ. 11.35, 12.35—География. 6-дахи класс. 12.05—Француз хэлэн. 13.05 — Шэнэ һонин. 13.15—«Начни сначала»

— ура
Үдэ.
хирург
Байгал
«Байга
рэ».
фильм
носход
Москв
согты,
хүрэтэ
наһата
терна
Акчар
нүүды
23.35
прожек
Олимп
на гим

МАНАЙ
АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, п. Кырен—91-7-18, Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография
ственного комитета Бурятской
делам издательств, полиграфии
ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лев
Н-00570. Заказ № 217. Индекс